

**SİLVAN'DA TARİHİ KENT DOKUSUNUN KORUMA
SORUNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖMER KAYA

**HAZİRAN 2022
DİYARBAKIR**

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SİLVAN'DA TARİHİ KENT DOKUSUNUN KORUMA
SORUNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖMER KAYA

DİCLE ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV
YÖNETMELİĞİNİN BİR PARÇASI OLARAK
MİMARLIK ANA BİLİM DALINDA
YÜKSEK LİSANS TEZİ
OLARAK HAZIRLANMIŞTIR

HAZİRAN 2022

DİYARBAKIR

SİLVAN'DA TARİHİ KENT DOKUSUNUN KORUMA SORUNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer KAYA tarafından Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin bir parçası olarak hazırlanan bu çalışma, aşağıda bilgileri yazılı jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek **Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Neslihan Dalkılıç
Müdür, **Fen Bilimleri Enstitüsü**

Prof. Dr. Devrim Türkan KEJANLI
Mimarlık Bölümü,
Dicle Üniversitesi

_____ Danışman

Sınav Jürisi:

Prof. Dr.Devrim Türkan KEJANLI (**)
Mimarlık Bölümü Dicle Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Canan KOÇ
Mimarlık Bölümü Dicle Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut TUĞLUER
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Sütçü İmam Üniversitesi

ONAY

Savunma Tarihi: 20 / 06 / 2022

(*) Sınav Jürisi kısmının birinci satırına Jüri Başkanının bilgilerini yazınız.

(**) Sınav Jürisi kısmının ikinci satırına Tez Danışmanının bilgilerini yazınız.

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanıyla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Ad, Soyad: Ömer KAYA

İmza:

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez çalışmasının her aşamasında değerli tecrübelerini benimle paylaşan, eleştirileri ve yönlendirmeleri ile çalışmanın yürütülmesinde yardımcı olan ve yol göstererek katkıda bulunan saygı değer danışman hocam Prof. Dr. Devrim Türkan KEJANLI'ya şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bu çalışma için gerekli doküman ve evrakların temini için yardımcı olan Silvan Belediyesi çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Yine iyi bir eğitim almamda büyük fedakârlıklar gösteren sevgili anneme ve babama teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Problemi	2
1.2 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	3
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	5
3. MATERYAL VE METOT	8
3.1 Koruma ve Kentsel Koruma.....	8
3.2 Koruma Anlayışının Gelişimi.....	10
3.3 Türkiye’de Koruma Çalışmaları.....	16
3.3.1 Kentsel koruma sürecinde yaşanan sorunlar.....	21
3.3.2 Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler	23
3.4 Silvan’ın Genel Özellikleri ve Fiziksel Gelişimi	25
3.4.1 Silvan’ın konumu ve ulaşım yapısı.....	25
3.4.2 Silvan’ın iklim ve bitki örtüsü	28
3.4.3 Silvan’ın nüfusu.....	28
3.4.4 Silvan’ın fiziksel gelişimi	30
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	40
4.1 Silvan’da Koruma ve Planlama Çalışmaları.....	40
4.1.1 1994 yılı imar planı.....	40
4.1.2 2005 yılı imar planı.....	41
4.1.3 2011 yılı imar planı.....	43
4.2 Silvan’da Yapılan İmar Planı Çalışmalarının Değerlendirilmesi.....	44
SONUÇ	54
KAYNAKLAR	56

EKLER.....	59
ÖZGEÇMİŞ	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1 Diyarbakır-Silvan Haritası	26
Şekil 3.2 Silvan'ın gelişim yönü	27
Şekil 3.3 Silvan kentinin eski görünümü	36
Şekil 3.4 Silvan şehrinin eski görünümü	36
Şekil 3.5 Silvan yatay gelişim haritası	37
Şekil 3.6 Silvan İlçesinde sur duvarları üzerinde kalan konutlar	38
Şekil 3.7 Silvan Kalesi sınırları içinde yer alan tescilli yapılar	39
Şekil 4.1 1994 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)	40
Şekil 4.2 2005 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)	42
Şekil 4.3 2011 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)	44

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Türkiye’deki koruma mevzuatının gelişim süreci.....	20
Tablo 3.2 Koruma alanında Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler.....	24
Tablo 3.3 Silvan Haritası.....	25
Tablo 3.4 Silvan İlçesi nüfusunun yıllara göre değişimi	30
Tablo 3.5 Silvan’da günümüzde kullanılan eski yapılar.....	33
Tablo 4.1 Silvan İlçesi Mescit Mahallesi Surların üstünde bulunan Azizoğlu Konağının olduğu 107 no’lu ada	45
Tablo 4.2 Silvan Gaziler Caddesinde yer alan Ulu Caminin bulunduğu 225 no’lu ada	46
Tablo 4.3 Silvan Sinema Meydanında yer alan Belediye Caminin bulunduğu 137 no’lu ada	47
Tablo 4.4 Silvan Kalesinin Güneyinde Bulunan Altıbulak Çeşmesinin olduğu 126 no’lu ada	48
Tablo 4.5 Silvan kalesi kuzeybatısında rabad kapısındaki burçlarda konumlanan Üstünler Konağının olduğu 198 no’lu ada	49
Tablo 4.6 Silvan İlçesi bulunan Silvan Kalesinin olduğu 239 no’lu ada	50
Tablo 4.7 Silvan Karabehlül Caminin bulunduğu 226 no’lu ada.....	51
Tablo 4.8 Silvan Suriçi Caminin bulunduğu 237 no’lu ada.....	52

EKLER LİSTESİ

Ek 1 Kùltür Bakanlığı Diyarbakır Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı	60
Ek 2 Kùltür ve Turizm Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurul Kararı	61
Ek 3 Kùltür ve Turizm Bakanlığı Diyarbakır Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararı	62
Ek 4 Kùltür ve Turizm Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurul Kararı	63
Ek 5 Tescil Listesi tablosu	64

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Simge

Açıklama

m

Metre

m²

Metrekare

%

Yüzde

Kısaltma

Açıklama

GEEAYK

Gayrimenkul Eski Eser ve Anıtlar
Yüksek Kurulu

ICOMOS

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

IUCN

Dünya Doğayı Koruma Birliği

K.T.V.K.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma

M.Ö

Milattan Önce

MS

Milattan Sonra

TBMM

Türkiye Büyük Millet Meclisi

TÜİK

Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve
Kültür Kurumu

vb.

Ve benzeri

yy.

Yüzyıl

ÖZET

SİLVAN'DA TARİHİ KENT DOKUSUNUN KORUMA SORUNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kaya, Ömer

Yüksek Lisans, Mimarlık Bölümü

Danışman: Prof. Dr. Devrim Türkan KEJANLI

Haziran 2022, 90 sayfa

Bu çalışma Diyarbakır İli Silvan İlçesinin tarihi kent dokusunun koruma sorunlarının değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kökleri M.Ö. 7000'li yıllara dayanan Silvan ilçesi tarih boyunca birçok Devletin hakimiyetine girmiş ve bu Devletlerin inşa ettikleri mimari eserlerini bünyesinde bulunduran önemli bir yerleşim olmuştur. Geçmişte Silvan stratejik konumu nedeniyle oldukça önemli bir yerleşim yeri olmakla beraber ticaret yollarının geçiş güzergahı üzerinde yer alması alanı önemli kılmıştır. Bölgede Silvan kalesi, Malabadi Köprüsü, cami, kilise, geleneksel konut gibi geçmişin izlerini taşıyan ve yapıldıkları dönemin özelliklerini yansıtan yapılar bulunmaktadır. Yerleşimin eski dönemlere ait yapıların ve dokunun bulunduğu önemli bir alan olması nedeniyle korunması gereklidir. Çalışmanın giriş bölümünde; çalışmanın problemi, amacı ve kapsamı verilmiştir. Materyal ve metot kısmında koruma ve kentsel koruma, koruma anlayışının gelişimi, Türkiye'de koruma çalışmaları ve bu süreçte yaşanan sorunlar incelenmiştir. Alan çalışması olarak seçilen Silvan tarihi alanının konumu, ulaşım yapısı, iklim ve bitki örtüsü ile Silvan'ın fiziksel gelişimi, tarihi ile ilgili literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili kitap, tez ve makaleler incelenmiştir. Bulgular ve tartışma kısmında Silvan'ın kentsel gelişimine yön veren imar planları irdelenerek bilgiler verilmiştir. Silvan'ın tarihi dokusu içinde seçilen 8 ada ile ilgili detaylı inceleme yapılmıştır. Alan çalışması olarak belirlenen Silvan'la ilgili literatür taramasından elde edilen verilere ek olarak, gözlem ve fotoğraflama yoluyla da veriler sağlanmıştır. Seçilen bu adalarla ilgili imar planları ilgili kurumlardan elde edilerek alınan plan kararları değerlendirilmiştir. Toplanan tüm veriler ile alanın gelişimi ve değişimi belirlenmiştir. Elde edilen veriler ile Silvan'ın fiziksel gelişiminde alanla ilgili yapılmış planlama ve koruma çalışmalarının etkileri incelenmiştir. Çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında ise Silvan'a ait planlama çalışmaları ile koruma çalışmaları değerlendirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Silvan, Kentsel Koruma, Fiziksel Gelişim

ABSTRACT

DEVELOPMENT OF SILVAN SETTLEMENT AND EVALUATION OF CONSERVATION PROBLEMS

Kaya, Ömer

Master of Science in Department of Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Devrim Türkan KEJANLI

June 2022, 90 pages

This study was carried out in order to evaluate the conservation problems of the historical urban fabric of the Silvan District of Diyarbakır Province. The town of Silvan, which dates back to the 7000s, has been under the domination of many states throughout history and has been an important settlement that contains the architectural works built by these states. Although Silvan was a very important settlement due to its strategic location in the past, its location on the transit route of trade routes made the area important. In the region, there are structures that carry the traces of the past and reflect the characteristics of the period in which they were built, such as Silvan Castle, Malabadi Bridge, mosque, church, and traditional residence. Since the settlement is an important area with ancient structures and texture, it must be protected. In the introduction part of the study; The problem, purpose and scope of the study are given. In the material and method part, conservation and urban conservation, the development of the concept of conservation, conservation studies in Turkey and the problems experienced in this process are examined. The location, transportation structure, climate and vegetation of the historical area of Silvan, which was chosen as a field study, and the physical development and history of Silvan were reviewed, and books, theses and articles related to the subject were examined. In the findings and discussion part, the zoning plans that shape the urban development of Silvan were examined and information was given. A detailed examination was made of 8 islands selected within the historical texture of Silvan. In addition to the data obtained from the literature review about Silvan, which was determined as a field study, data were also provided through observation and photography. The zoning plans related to these selected islands were obtained from the relevant institutions and the plan decisions taken were evaluated. With all the data collected, the development and change of the area was determined. With the data obtained, the effects of the planning and conservation studies on the area on the physical development of Silvan were examined. In the conclusion and suggestions part of the study, planning studies and conservation studies of Silvan were evaluated and suggestions were made.

Keywords: Silvan, Urban Conservation, Physical Development

1. GİRİŞ

Tarih boyunca Dünyada birçok medeniyet varolmuş ve kentlerin oluşumu ile gelişiminde oldukça etkili olmuşlardır. Zamanla mekan anlayışları yaşam biçimleriyle beraber yerleşim yerlerinin kültürel birikimlerini belirlemiştir. Tarihsel süreçte bu birikimlerin izleri günümüze kadar ulaşmış ve bulunduğu bölgeye özgü kimliklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kentlerdeki kimlik, fiziksel unsurlarındaki görünüm estetiği, kentin tarihi ve kültürel değerleri açısından oldukça önemlidir. Süreç içerisinde doğal afetler, savaşlar ve göç gibi faktörler kentlerin kimliklerinde bozulmalarına neden olmuştur. Ülkemizde zaman içerisinde yaşanmış olan ve yaşanmaya devam eden nüfus hareketlilikleri kentlerin biçimlenmesinde rol alan önemli bir etmendir (Tunçer, 2017). Teknolojik gelişmeler sonrasında günümüzde kentler göç etmeye değer önemli merkezler olarak görülmektedir. Göçün yaşandığı yerleşim yerlerindeki tarihi bölgeler de nüfus artışlarından oldukça etkilenmişlerdir. Nüfus artışının yanı sıra imar planlarının eksikliği ve yerel yönetimlerin uygulama eksiklikleri, sosyo-ekonomik koşullar, sanayileşme ve kaçak yapılaşma gibi faktörler kentlerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu gibi sebeplerden dolayı yerleşim alanlarının varlıklarını devam ettirmeleri ve korunmaları zorlaşmış ve tahribat yaşamalarına neden olmuştur (Ünsal, 2012).

Tarihi kentsel alanlar toplumların kültürel değerlerini yansıtmaktadır. Ancak zaman içinde çeşitli nedenlerle bu alanlar önemini yitirmekte, korunması konusunda güçlükler yaşamakta ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Zamanla yerleşim alanlarının büyümesi ile tarihi alanlar büyük ölçüde kent merkezlerinde kalmış, tahribatlar artmış, bu alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması için korunmasının önemi ön plana çıkmıştır. Kent dokusunu modern yaşamla, kentle ve kent sakinleriyle yeniden bütünleştirmeye yönelik çalışmalar, kentsel koruma çerçevesi olarak kabul edilmektedir. Toplumların kültürel mirasının, maddi ve manevi değerlerinin devamlılığının sağlanması ile bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması mümkündür (Avcıoğlu, 2016).

Tarihi alanlar ve yapıların korunmasının sağlanması ile kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması sağlanacak, kültürel mirasın geçmiş ve gelecek arasındaki sürekliliği devam edecektir.

Tarihi geçmişi M.Ö. 7000 li yıllara dayanan Silvan alan çalışması olarak seçilmiştir. Geçmişte Silvan stratejik konumu nedeniyle oldukça önemli bir yerleşim yeri olmuş, yanı sıra ticaret yollarının geçiş gzerghı üzerinde yer alması alanı önemli kılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde Silvan, Hamdaniler (980-984), Mervaniler (984-1085), Büyük Selçuklu İmparatorluğu (1085-1118), Artuklu Beyliği (1085-1118), Eyyubiler- Anadolu Selçuklu (1118-1259), Moğollar (1259-1300), İlhanlılar (1300-1325), Akkoyunlular (1325-1375), Karakoyunlular (1375-1397), tekrar Akkoyunlular (1397-1506), Safeviler (1506-1524) ve Osmanlılar'ın (1524) hakimiyetinde kalmıştır (şimşek, 2008).

İşlamiyet döneminde de Ortaçağ'ın en parlak kentlerinden biri, Meyyefarikin adıyla Mervani Devleti'nin başkenti, Artuklu Devleti'nin ikinci başkenti, Eyyubilerin ana merkezi olan Silvan;Mipherket, Muhargin, Farkin, Sliv, Silivaisimleri ile anılmış ve 1873 yılında ilçe merkezi olarak Diyarbakır'a bağlanmıştır (Savcı, 1956).

Silvan son on yıllarda bir çok nedene bağlı olarak nüfus hareketliliği yaşamıştır. lke ve bölge genelinde yaşanan gler Silvan'ın nüfus hareketliliğini olumsuz etkilemiştir. Silvan'ın belli dönemlerde yoğun göç alması fiziksel yapısını etkilemiş sahip olduğu tarihi dokusu bu durumdan etkilenmiştir.

Bu alışmada Silvan'ın hakimiyetinde kaldığı medeniyetlerin etkisiyle şekillenen tarihi dokusunun gelişimi incelenmiş, alanla ilgili yapılmış plan kararlarının tarihi doku üzerindeki etkisi ortaya konulmuş, Silvan'daki geleneksel dokunun korunması konusunda alınan kararlar değerlendirilerek önerilerde bulunulmuştur.

1.1 Çalışmanın Problemi

Silvan'da tarihi dokuya sahip yerleşimin izleri çok eskiye dayanmaktadır. Yerleşim tarih boyunca bir çok Devletin egemenliğinde kalarak gelişmiş ve bu medeniyetlerin izlerini taşıyan eserlere sahip olmuştur. Bu nedenle Silvan'ın kültürel mirasının korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın ana problemini Silvan'ın fiziksel yapısının değişimi ile tarihi alanda bulunan geleneksel dokunun korunamaması oluşturmaktadır. Alt problemler ise;

- Silvan'ın anıtsal ve sivil mimari yapılarının tescilinde geç kalınması,
- Silvan'ın fiziksel yapısının gelişiminde imar planlarının alana özgü kararlar içermemesi,
- Silvan'da kentsel koruma çalışmalarında geç kalınması,
- Tarihi bölgede bulunan niteliksiz yapıların varlığı,
- Korunma konusunda yerel halkın gerekli bilince sahip olmamasıdır.

1.2 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Mimarlık mirasının önemli bileşenlerinden olan tarihsel yerleşim ve bu yerleşimlerde yer alan yapılar, fiziksel ve toplumsal çevrenin değişen dinamikleri nedeniyle risk altındadır. Değişen üretim sistemi ve toplumsal yapı, yerleşimlerin bulundukları konum ve doğal çevre koşulları ile yasal düzenlemeler etkisinde sorunlar ortaya çıkmakta ve bu durum yerleşimlerde yapı, doku ve/veya sosyal yapı ölçeğinde koruma sorunlarına neden olmaktadır. Bu bakışla çalışma, tehdit altındaki sivil ve anıtsal mimari alanlarını konu almakta, bu alanların değerleri, sorunları ve çözüm önerileri üzerinden kurgulanmaktadır. Bu kurgu ile hazırlanan çalışmanın amacı; Diyarbakır ili Silvan ilçesinin, yerleşimin ölçeğinde etkin koruma sorunlarının saptanması, alanla ilgili yapılan planlama çalışmalarının alana etkisinin belirlenmesi, üzerinde yer alan anıtsal ve sivil mimari yapılarıyla beraber tarihi sürekliliğinin sağlanması için korunması gerekli alanla ilgili değerlendirme yapılarak literatüre katkı sağlanmasıdır.

Çalışma Silvan'ın tarihi dokusu ve yakın çevresi ile sınırlıdır. Bu alanda yapılan imar planları ile koruma çalışmaları incelenmiş ve Silvan'ın tarihi dokusunun ve yakın çevresi ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Silvan'ın tarihi dokusu ve planlama çalışmaları ile ilgili kaynaklar sınırlı sayıdadır. Silvan Belediyesi arşivleri taranmış, alanla ilgili yapılmış planlama çalışmalarına

ulaşılmış ve yerleşmenin fiziksel gelişimine ait veriler elde edilmiş, yerinde gözlem yapılmış, fotoğraflama yolu ile alanın mevcut durumu ortaya konulmuştur.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Akman (2019), çalışmasında karşılaşılan sorunların çok yönlü ve birbiriyle bağlantılı olması, getirilecek önerilerin de bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları, farklı disiplinlerden uzmanlar, akademi, meslek odaları ve kamuoyunun karar alma ve uygulama süreçlerine dahil olacağı önerilerle, araştırma sahasında birbirinden bağımsız olarak ele alınamayacak olan kırsal kalkınma ile kültürel ve doğal mirasın korunmasını hedeflemiştir.

Öztürk (2019), çalışmasında Ege bölgesinde bulunan müze işlevli Bodrum, Çeşme ve Marmaris Kaleleri'ni ele alarak; konumlarını, tarihsel süreçlerini incelemiştir. Müze olarak işlevlendirilme süreçleri, işlevlendirilme sonrası yeni mekân ihtiyaçları, mevcut mekânların dönüşümü ve bununla birlikte ortaya çıkan koruma sorunlarını araştırmıştır.

Erdoğan (2019), çalışmasında Tire ilçesinin zengin tarihi, kültürel ve mimari değerlere sahip ancak özgün niteliklerini yitirmekte olan kırsal yerleşimlerinden Peşrefli ve Eğridere köylerini ele almıştır. Çalışmada köylerin özgün nitelikleri ortaya konulup, koruma sorunları irdelenerek, sahip oldukları değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının önemi vurgulanmıştır.

Saçık (2018), yapmış olduğu araştırmasında, Türkiye'de birçok ilde yerleşimlerin gelişmesinde topografyanın önemli bir parametre olduğunu belirtmiştir. Ayrıca durumun arazi üzerinde konumlanan yapılar bazında yorumlanabileceğini bildirmiştir. Turgut Cansever'in eserlerini ve tarihi dokuya sahip olan Safranbolu, Odunpazarı, Beypazarı şehirlerinin topoğrafya ile olan ilişkilerini incelemiştir.

Ahunbay (2017), yapmış olduğu çalışmada koruma düşüncesinin gelişimi ve kurumsal temelleri, korunması gereken değerlendirme kriterleri, anıtların bozulmasına neden olan faktörler, restorasyon, tarihi çevrenin korunması ve kültür varlıklarının korunmasına ilişkin bilgilere değinmiştir.

Madran (2016), Türkiye'de kültürel mirasın korunmasına ilişkin mevzuatın geliştirilmesi üzerine yaptığı çalışmada, ülkemizde kültürel mirasın korunmasına

ilişkin ilk mevzuatın düzenlenmesi 1869 tarihli Birinci Asar-ı Atika Nizannemesi ile başladığını ve Türkiye'de yeni düzenlemelerin yapılmasıyla geliştiğini belirtmiştir.

Öztemiz (2012), yapmış olduğu çalışmada tasarım ve korumanın kavramsal açıklamalarına değinmiştir. Dünya ve Türkiye örneklerini inceleyerek CABA tarafından belirlenen kentsel tasarımın ölçütlerine göre nasıl ele alındığını belirtmiştir. Buna istinaden Beyoğlu kentsel alanı için koruma imar planı çalışmasının amaç ve hedeflerini araştırmıştır.

Günay (2012), Kentsel Koruma Kavramı ve Politikaları araştırmasında 1970'lerde ülkemizde kentsel koruma ve tarihsel süreç içinde kentsel korumanın gelişimini incelemiştir.

Güler ve İkinci (2010), antik alanların korunmasının idari boyutunu kentsel ölçekte incelemişlerdir. Korumanın toplumsal kalkınma ve sürdürülebilirlik ile ilişkisine odaklanmış ve korumanın idari uzunluğunu temsil eden bir alanın yönetimini incelemişlerdir.

Öztekin (2010), Bu çalışmada, Antalya Kaleiçi kentsel Sit Alanı, KAİP'in uygulanabilirliğini değerlendirmek için model alan olarak incelemiş ve tarihi kent dokularının korunmasına yönelik hazırlanan kararları, koruma çalışmalarının önündeki engeller belirlenerek çözüm önerileri sunmuştur.

Ergen (2006), çalışmasında kültür varlıklarının yerel değerleri korunan alanlar içerisinde ele alarak, kentsel koruma plan ve tasarımının araştırılmasında, bir koruma planını değerlendirerek yapılı çevrenin oluşturduğu mekan içerisinde kentsel planlama ile ilişki kurmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, bir koruma imar planı olarak Tokat Çerçeve İmar Planı incelenmiş, kentsel koruma ve tasarımın rolü üzerinde durulmuştur. Koruma alanlarının daha detaylı ele alınması ve kentsel tasarım kriterlerinin netleştirilmesi, koruma alanının mekansal özelliklerinin belirlenmesi ve uygulama boyutu çerçevesinde sorun ve olasılıkların kolayca belirlenmesi gerektiğini öne sürmüştür.

Veziroğlu (2005), Eğirdir genelindeki tüm sözlü ve yazılı kaynakları derleyerek hazırladığı çalışmada, düzenlediği kültür programının temalarından yola çıkarak geçmiş kültürün şimdiki kültürle ilişkisini değerlendirmiştir.

Yücel (2004), araştırmasında kentsel alanların korunması ve planlanmasında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri sunmuştur. Çalışmada, elde edilen bilgiler değerlendirirken kentsel sit alanlarının ait olduğu yerleşimin vazgeçilmez bir parçası olarak, planlama bütünlüğü içinde ele alınması, koruma hedeflerinin esnek ve stratejik planlama yaklaşımları içerisinde daha politik hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yerel yönetimler ve diğer paydaşlarla birlikte daha demokratik ve katılımcı işleyişi sağlamak için Koruma hedeflerinin daha politik olması gerektiğini ve planlama sürecinde daha aktif rol almaları gerektiğini belirtmiştir.

Koçan (2004), araştırmasında antik kentlerin korunmasına ilişkin, Safranbolu Çarşı bölgesi üzerinde incelemelerde bulunmuştur. Araştırma bölgesinin doğal ve kültürel potansiyellerinin tarihi kent peyzajı açısından korunmasına yönelik önerilerde bulunmuştur. Tarihi kentlerin önemine dikkat çekmiş, koruma çalışmalarının önündeki engelleri, koruma ve kentsel koruma kavramlarını anlatmış ve toplumda koruma bilincinin oluşturulmasının önemi vurgulamıştır.

Zeren (1990), araştırmasında koruma amaçlı imar planlarını mevcut planlama sistematigi içinde kent bütününe yönelik üst ölçek planlar için veri tabanı oluşturarak uygulama planlarından ziyade özel yapılaşma koşulları ve detaylı tasarım ilkeleriyle üst ölçek planlarına bulunacağına vurgu yapmıştır. Türkiye'deki çeşitli ölçek ve niteliklerde sürdürülen planlama çalışmaları kapsamında tarihsel ve doğal çevre korunmasının yeri, planlama ve uygulama sorunlarını incelemiştir.

3. MATERİYAL VE METOT

Çalışmada koruma ve kentsel koruma terimleri kavramsal olarak ele alınmış, Dünyada ve Türkiye'deki koruma çalışmaları incelenmiş, Dünyada ve Türkiye’de korumanın gelişimi, Türkiye’de yasal çerçeve ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler literatür taramasıyla detaylı ele alınmıştır. Alan çalışması olarak Diyarbakır'ın Silvan ilçesinin tarihi bölgesi seçilmiştir. Silvan'ın konumu, ulaşım yapısı, iklimi, bitki örtüsü ve nüfus hareketleri literatür taramasıyla incelenmiştir.

Çalışmanın araştırma bulguları kısmında Silvan'da tarihi alanın fiziksel gelişimi ele alınmıştır. Bunun için literatür taramasının yanı sıra Silvan ile ilgili 1994 yılı, 2005 yılı ve 2011 yılı imar planları Silvan Belediyesinden elde edilerek alanın gelişimi değerlendirilmiştir. 25.01.2012 yılında Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararı ile kesinleşen plan, çalışmada 2011 yılı planı başlığıyla kullanılmıştır. Ayrıca fotoğraflama ve gözlem yoluyla da alanla ilgili detaylı incelemelerde bulunulmuştur. Alanda bulunan anıtsal ve sivil mimari yapılara ait tescil durumları da Diyarbakır Bölge Koruma Kurulundan elde edilerek çalışmada kullanılmıştır. Bu kapsamda Silvan'ın tarihi alanında bulunan 8 ada seçilmiştir. Tescilli yapılardan Azizoglu Konağının bulunduğu 107 no'lu ada, Ulu Cami'nin bulunduğu 225 no'lu ada, Belediye Cami'nin bulunduğu 137 no'lu ada, Altıbulak çeşmesinin bulunduğu 126 no'lu ada, Üstünler Konağının bulunduğu 198 no'lu ada, Silvan Kalesinin bulunduğu 239 no'lu ada, Karabehlül Cami'nin bulunduğu 226 no'lu ada, Sur içi Cami'nin bulunduğu 237 no'lu ada seçilmiştir. Seçilen bu adalarda gözlem, fotoğraflama ve alanla ilgili yapılmış planlama çalışmaları incelenmiştir. Bu adalarda yer alan tescilli yapıların çevresinde yer alan yapıların silüete etkisi, kat yüksekliği, ulaşım kararları açısından detaylı incelemesi yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3.1 Koruma ve Kentsel Koruma

Türk Dil Kurumuna (2015) göre koruma kavramı “birini veya bir şeyi dış etken ve tehlikelerden koruma, zor durumlardan uzak tutmak, muhafaza ve esirgemek” şeklinde ifade edilmektedir. Kentsel Terimler Sözlüğüne (1998) göre; "Şehirlerin belirli kesimlerindeki tarihi ve mimari değeri yüksek anıtların ve doğal güzelliklerin,

şehirde yaşayanların, her türlü yıkıcı, saldırgan ve taktiksel eylemlerden gelecek nesillerin yararına korunması" olarak tanımlanmaktadır (Ersoy, 2012).

1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda (KTVKK) "koruma" ve "korunma" “taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri” şeklinde tanımlanmıştır.

Hasol (1995), korumayı, “tarihi ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemleri almak” olarak tanımlanmıştır. Uluslararası boyutta koruma kavramını Feilden (1982) “bozulmanın önlenmesine yönelik bir eylem” olarak tanımlarken, ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) korumayı “kültürel mirasın anlaşılmasındaki, tarihsel sürecinin bilinerek anlamlandırılması, malzeme detaylarına göre korunmasının sağlanması gerektiği gibi muhafaza edilmesi ve restorasyon sürecinin geliştirilmesi ile ilgili olan yapılacak tüm çabalar” şeklinde tanımlamıştır.

Koruma, müdahale edilecek somut veya somut olmayan mirasın amaçlarına göre değişmektedir. Gülersoy'a (2003) göre koruma yaklaşımları;

- "Geçmişin hatırlanması için tarihi belgeler sunmak,
- İnsanlığın yararına doğal ve yapay kaynaklar sağlamak,
- Sanat eserlerinin güvenliğini sağlamak,
- Çevrenin istenmeyen değişikliklerden korunması,
- Sosyal yaşam biçimindeki değişiklikleri önlemek, kültürel kavramları, gelenekleri ve düşünceyi sürdürmek” olarak belirtmiştir.

Kentsel koruma, gerekli kentsel alanların, yeni çevrelerle birlikteliğini sağlamaya yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Bu süreçte korunması gerekli alanın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve kente kazandırılması önemlidir. Tekeli (1987), kentsel koruma kavramının zihnimizde tarih bilinciyle ulusal bir kimlik oluşturmaya açısından büyük önem taşıdığını belirtmekte ve kentin korunmasına katkılarını açıklamaktadır. Bunlar (Tekeli, 1987);

- “Bireyin yaşadığı çevreyi temsil eden tarihsel geçmişin sembolleri, bireyin sağlıklı sosyalleşmesi için önemli bir araçtır. Geçmişin izlerini taşıyan bir çevrede yaşayarak sosyalleşen birey, kültürün sürekliliği bilincini kolaylıkla kazanarak tarih bilincine ulaşır.

- Koruma, ulusal kimlik ve kimliğin yaratılması ve sürdürülmesinde önemli bir araçtır.

- Korunması gereken değerler, tarihi önemi kadar, sanatsal, kültürel ve çevresel değerler açısından da özel olan varlıklardır.

- Ekonomik açıdan özellikle turizm odaklı sistemlerle farklı kültürlerle mensup insanların beğenisini kazanması açısından önemlidir.” şeklinde belirtilmektedir.

Kentsel koruma, geçmişe ait tek yapı – çevresi ve kentsel alanların sürdürülebilirliği ve geçmişle gelecek arasındaki sürekliliği sağlamada köprü görevi görmesi bakımından önemlidir.

3.2 Koruma Anlayışının Gelişimi

Antik eserlerin korunmasına yönelik ilgi, tarihin her döneminde çeşitli amaç ve nedenlerle ön plana çıkmıştır. Korumaya değer görülen anıtların, mimari yapıların ve yerleşimlerin daha çok dönemin ekonomik, sosyal ve siyasi koşulları tarafından belirlendiği, koruma kararında bazen dini bazen de milli duyguların hakim olduğu görülmektedir. Koruma müdahalelerinde o dönemin sanatsal ve estetik anlayışının izlerine rastlanmaktadır. Bu nedenle her çağda egemen olan toplumsal yapının sanat

akımlarının etkileri koruma davranışında gözlenebilmekte ve koruma davranışı zaman zaman değişmektedir (Polat vd., 2018).

Eski Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarında anıtları koruma anlayışı, sürekli olarak dini inanç ve geleneklerden kaynaklanmıştır. Mezopotamya'da tapınakların düzenli şekilde yenilenmesi ve her yerleşimin bir öncekinin devamı olarak gelişmesi bir tarih anlayışının varlığını göstermektedir. Ege uygarlıklarında, M.Ö. ilk binyılda Girit'te Knossos, Kuzey Ege'de Troya gibi yerleşimlerde, her yeni kentin bir öncekinin üzerine kurulmasına rağmen kutsal yerler korunmuştur. Eski Yunan kültürlerinde dini bağlar zayıflamış, insanlar adına anıtlar dikilmeye başlanmış, bu dönemin sanatçıları, önceden yapılmış olan eserleri taklit etmeden çekinmemişlerdir. Böylece eski neslin eserlerine saygı duyarak geleneğin korunması anlayışını göstermişlerdir (Erder, 1999).

Roma döneminde, M.Ö. birinci yy.da zenginliğin zirvesinde olan Pompei'de Yunan döneminden kalma antik forumun olduğu gibi korunmuştur. İmparator Augustus döneminde Marcus Vitruvius Pollio, günümüze ulaşan Mimarlık Üzerine On Kitap adlı eserinde, yeniliği gelenekle uzlaştırma çabasını açık şekilde savunur. Avrupa mimarisini uzun süre derinden etkileyen bu eserinde, yeni bir eser oluştururken eski örnekleri korumaktan vazgeçmemenin önemli olduğunu vurguluyor. M.S. ikinci yüzyılın ünlü gezgini Pausanias, Olympia'daki Hera tapınağından bahsederken, yaklaşık 800 yıllık olan tapınağın ilk sütun ve payandalarının ahşap ve taş sütunlardan yapıldığına dikkat çekmektedir. Son Roma imparatorlarından biri olan Mayorianus'un, gelenekleri ve şehri koruma konusundaki ısrarı ile iktidara gelir gelmez senatodan tarihi eserlerin yıkılmaması için bir karar aldığı bilinmektedir (Baş, 2012).

Ekonomik zayıflığın, siyasi istikrarsızlık ve savaşların çoğu zaman tarihi eserlerin feda edilmesine neden olmuştur. Büyük Roma İmparatorluğu'nun çöküşüne neden olan Vizigot istilasından sonra (M.S 410), tüm Roma tapınakları hızla yağmalanmıştır. Karanlık çağın başlangıcına işaret eden bu dönemde, Hristiyanlığın yayılması farklı dinlere karşı hoşgörüsüzlüğü artırmış ve eski anıtlar hızla gözden çıkarılmıştır. Tarihi yapıları müze eseri olarak değil, İtalya genelinde çalışan, faydalı

ve özenle yapılmış onarımlar olarak değerlendirmiştir. Çalınan bir heykel için "Antik çağlardan kalan eserlerin azalması üzücü bir olay" dediği, eski heykelleri kurtarmak için Heykel Koruma kurumunu kurduğu söylenmektedir. Theodoric mektupta "Koruma, yaratma kadar önemlidir" diye yazmış. Mimarlara yazdığı bir mektupta şunları ifade etmiş: "Bu muhteşem binalar benim için bir zevk, imparatorluğun gücünün bir göstergesi, onurunun ve büyüklüğünün bir tanığı. Eskileri tüm heybetiyle korumanı ve yaptığın her yeni şeyin üslup olarak onlarla uyumlu olmasını istiyorum" (Avcıoğlu, 2016).

Tarihi yapıların koruma davranışlarını farklı yönelimler ve değer yargıları şekillendirirken, her zaman farklı onarım yöntemleri anlayışları gözlemlenmiştir. Helenistik dönemde, koruma gücüne sahip olanların tutumlarında kişinin kendi ün ve itibarını geleceğe aktarma kaygısı hakimdi. Romalılar, kendilerine miras kalan Helenistik dönem eserlerini korumak için tarih bilincini kullanmışlardır. Orta Çağ'da Hristiyanlığın yayılma döneminde farklı dinleri temsil eden her şey ortadan kaldırılmış ve koruma açısından karanlık bir dönem yaşanmıştır (Akça, 2017).

18. yüzyıl korumaya yönelik çabaların güçlendiği asıl dönemdir. Tüm Avrupa'da Helenistik ve Roma dönemine ait eserlere olan ilgi bunda etkili olmuş ve bazı yasal düzenlemelerle korunması için ilk adımlar atılmıştır. 19. yüzyılın başlarında, Viollet-le-Duc'un restorasyon çalışması Avrupa'da koruma kavramının gelişmesine öncülük etmiş ve Fransa korumacılıkta liderliği üstlenmiştir (Ayrancı, 2017).

Yeni yapıların geçmişten gelen tarihi yapılar ve dokularla uzlaştırılması ihtiyacı, çağdaş mimari ve şehir planlamasının temel ilkelerinden biridir. Bu yaklaşım, eski güzel günlere nostalji, geçmişi diriltme, değişime direnme gibi muhafazakar ve gelenekçi bir yaklaşımın ürünü değildir. Ancak insanlar ve toplumlar her çağda geçmişe bağlılık ve yenilikçi bir gelecek arasında gidip gelir. Toplumların sosyal, ekonomik ve politik tercihleri ve öncelikleri koruma kurallarını belirlemekte, halkın eğilimleri ve değerleri ona rehberlik etmektedir. Bu nedenle her çağda neyin korunacağı ve nasıl feda edileceğine ilişkin kararlar her zaman kritik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi eserler, az gelişmiş ülkelerde özellikle turizmin etkisiyle bir gelir kaynağı olarak görülse de asıl amaç koruma sorununu insan ve

insan yaratıcılığı ile uzlaştırmak ve hayatın bir parçası olduğunun farkına varmaktır (Kuban, 2010).

Batı dünyasının önde gelen ülkelerinin tarihi çevreyi koruma serüveninde ön saflarda yer aldığı bir hakikattir. Fakat günümüzde büyük bir hayranlıkla bakılan Batı'nı iyi korunmuş şehirler meşakkatli yollardan geçerek günümüze kadar gelmiştir. Koruma fikrinin ilk ortaya çıktığı ve zirveye ulaştığı, koruma ilke ve uygulamalarının önce Avrupa ülkelerine sonra da tüm dünyaya örnek olduğu İtalya'da, koruma ilkelerini anlamak için asırlık bir mücadele verilmiştir. Fransa, İngiltere ve İtalya'nın koruma tarihleri, bugün bu alanda yeni atılımlar yapmaya çalışan Türkiye için zengin derslerle doludur (Szmelter, 2013).

Koruma kavramı, antik çağda ve Hristiyanlığın yayılması sırasında (MÖ 4. yy - MÖ 5. yy) daha çok dini etkiler nedeniyle gelişmiştir. Orta Çağ'da (5-15. yüzyıllar) koruma anlayışı esas olarak işlevsel ve politik nedenlere dayanıyordu. Rönesans'ta (15.-16. yüzyıllar) koruma anlayışı, Roma dönemine ait kalıntıları kapsayan papalık koruyucu emirlerin etkisini şekillendirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında ve 19. yüzyılın başında, mimari eserlerin korunmasına yönelik ilk kanunlar hazırlanmış ve tarihi anıtlar fikri şekil almıştır (Gülersoy, 2003).

1964 yılında tarihi eserlerin korunmasında bir diğer önemli adım ise Venedik'te atılmıştır. Venedik'te düzenlenen, “II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimarlar ve Teknisyenler Kongresi” korunacak değeri ekolojik boyuta taşımamanın en önemli adımlarından bir olarak belirlenmiştir (Gülersoy, 2003).

Venedik Tüzüğü'nün ardından 1965 yılında ICOMOS kurulmuştur. ICOMOS'un kurulmasıyla uluslararası düzeydeki çalışmaları tanımlanmış ve uluslararası platformda resmiyete kavuşmuştur. ICOMOS'un resmiyet kazanmasından sonraki süreçte UNESCO tarafından bir Dünya Miras Listesi yayınlanmıştır. Böylelikle 1972 yılında Dünya Miras Sözleşmesi uyarınca korunan alanların statüsünün hangi kriterlere göre Dünya Miras Listesi'ne alınabileceği yayınlanmıştır (Szmelter, 2012).

1975 yılında, tüm Avrupa ülkelerinden delegelerin katılımıyla gerçekleştirilen “Avrupa Mimari Miras Yılı” kampanyası Amsterdam Bildirgesi Raporu ile neticelenmiştir. Bildirge de, Avrupa mimari mirasının dünya çapında bir kültürel miras alanı olarak tanınması ve korunması ihtiyacına ilişkin ayrıntılı öneri içermektedir (Tuncer, 1996).

1979 yılında, ICOMOS tarafından Burra Tüzüğü ile korumanın on ilkesi açıklanmış ve Venedik Tüzüğü’nün eksikleri giderilmeye çalışılmıştır. Burra Bildirgesi, daha sonra yayınlanan 1987 Tarihi Şehirler ve Kentsel Alanları Koruma Tüzüğü’nün (Washington Tüzüğü) temeli olmuş. Tarihi Kentler ve Kentsel Alanlar için Koruma Bildirgesi’nin (Washington Bildirgesi) odaklandığı iki önemli konu vardır. Bunlar; anıtsal unsurları ve diğer tarihi kentsel alanları çevresiyle birlikte korumak ve halkın katılımını ön planda tutmaktır (Ulusoy ve Binan, 2017).

Dünya Miras Komitesi’nin 1972 ile 1992 yılları arasındaki 20 yıllık faaliyetlerini değerlendiren 1992 yılında yayınlanan raporda, riske hazırlık konusunda iki önemli husus tanımlanmıştır. Bunlar (Gülersoy, 2003);

-Dünya Miras Alanlarının uygun şekilde korunmasını ve yönetimini geliştirmek için alanı tehdit eden ve zarar vermesi muhtemel sorunlara karşı uygun önlemleri geliştirmek,

-Dünya mirası alanlarının daha sistematik bir şekilde izlenmesi için süreçleri tanımlama; düzenli izleme için ilgili makamlar ve uzmanlarla işbirliği yapmak.

1992 yılında, UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer alan kültürel değerler hakkında “riske hazırlık” açısından uzman raporları yayınlamıştır. Kobe’de 1995 yılında meydana gelen büyük deprem ve sonrasında düzenlenen "Kültürel Varlıkların Riske Hazırlanması" konulu sempozyum, konuyla ilgili uluslararası kamuoyunun oluşmasında tetikleyici rol oynamıştır (Altıngöz, 2011).

Mart 1994’te düzenlenen Avrupa Yerel ve Bölgesel Otoriteler Daimi Konferansında 256 sayılı yönerge kabul edilmiş ve Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Otoriteler

Genel Kurulu'ndan, Avrupa doğal ve kültürel mirasının korunması ve yönetimine ilişkin bir çerçeve anlaşmanın hazırlanması istenmiştir. Bu gelişmeden bir yıl sonra, Avrupa Birliği'ne bağlı Avrupa Çevre Ajansı, Avrupa'da çevrenin durumu ve geleceğe yönelik öngörülerin analiz edildiği bir rapor yayınlamıştır. Raporun 8. bölümünde "peyzaj" konusu işlenmiş ve Avrupa Konseyi'nden kırsal peyzajla ilgili bir sözleşmenin hazırlanması istenmiştir. Yine 1995 yılında, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) birçok Avrupa ülkesinin çevre bakanlıkları tarafından desteklenen "Yaşam için Parklar" (Parksfor Life) raporunu yayınlamıştır. Bu raporda da kırsal peyzajın korunmasına yönelik bir sözleşmeye olan gereksinim vurgulanmıştır. Bütün bu gelişmeler ve artan sosyal baskı sonucunda Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Otoriteler Komitesi, bir sözleşme taslağı hazırlamaya karar vermiş ve bu amaçla bir komisyon kurulmuştur. Komisyon bazı uluslararası, ulusal ve bölgesel örgütlerin de katılımıyla bir çalışma yapmıştır. Hazırlanan raporlar, sözleşmenin kabul edildiği 2000 yılına kadar değişik tarihlerde yapılan ve ilgili tüm örgütlerin katıldığı, bazen de bakanlar düzeyinde yapılan toplantılarda tartışılmış ve son şeklini almıştır (Gök, 2017).

"Risk" kavramına ilk kez 1994 yılında, Tayland'ın Phuket kentinde yapılan 18. Miras Komitesi toplantısında ve bu toplantı kararları ile kabul edilen uygulama kılavuzunda kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir (Gülersoy, 2003).

1999 yılında Japonya'da yapılan UNESCO Dünya Mirası Komitesi toplantısı ve Dünya Bankası adına yapılan "Risk Altında Miras" başlıklı konuşma, kamuoyunda risk bilincini artırma çabalarında önemli adımlar olarak tanımlanmaktadır.

Aynı yıl, ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi bünyesinde, doğal veya insan kaynaklı afet riskinin azaltılması ve kültürel mirasa hazırlık konusunda çalışan uzmanları bir araya toplayan "ICORP-Uluslararası Risk Hazırlama Komitesi" kurulmuştur (Arslan, 1990).

UNESCO tarafından hazırlanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, küreselleşme ve sanayileşme sonucu yavaş yavaş yok olan somut olmayan kültürel miras ürünlerini koruma düşüncesiyle 2003 yılında imzalanmıştır.

Sözleşme sürecinde taraf devletler ulusal envanterler hazırlamış, Acil Koruma Gerektiren Liste ve Temsili Liste oluşturulmuş bazı ülkeler de Yaşayan İnsan Hazine Programını ilan etmişlerdir (Gülersoy, 2003).

2004 yılında, Dünya Mirası Komitesi, Dünya Mirası Merkezini hükümet tarafları, danışma organları, diğer uluslararası kuruluşlar ve acil durum hazırlık alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde bir risk hazırlık stratejisi geliştirmeye çağırmıştır. 2005 yılındaki komite toplantısında, Dünya Miras Komitesi'nin risk konusunda doğrudan kararına varılmış ve alınan kararda konunun önemi bir kez daha vurgulanmış ve Kobe Sempozyumu'na atıfta bulunulmuştur (Gülersoy, 2003).

Strateji, 2006 yılındaki 30. oturumunda Dünya Miras Komitesi'ne sunulmuş ve hedefler uygun bulunarak onaylanmıştır. Daha sonra, revize edilen Dünya Miras Alanı Afet Riski Azaltma Stratejisi, Dünya Miras Komitesi'nin 2007 yılında 31. Oturumunda sunulmuş ve Komite tarafından onaylanmıştır (Arslan, 1990).

2005 yılına gelindiğinde ise imzalanan Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi'nde kültürel miras kavramı “geçmişten devralınan, insanların, sürekli evrilen değer, inanç, bilgi ve geleneklerinin anonim bir ifadesi ve yansıması olarak ayırt ettikleri bir kaynaklar kümesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Gülersoy, 2003).

3.3 Türkiye’de Koruma Çalışmaları

Türkiye’de tabiat ve kültür varlıklarının korunmasına yönelik yasal-idari çerçevenin temelleri, 19. yüzyılın ortalarında ve sonrasında Tanzimat Fermanı'nın ilanına dayanmaktadır (Gülersoy, 2003).

Cumhuriyetin ilanı ve Ankara'nın başkent olmasıyla 1923-1933 yılları arasındaki on yıl içinde, başkent in mekânını planlı bir şekilde yeniden yapılandırmak için, özgün yasal ve günümüzde de önemini koruyan idari düzenlemeler yapılmıştır (Kejanlı vd., 2007). Koruma ve planlama kavramları açısından, Ankara'nın gelişmesi, Dinçer ve

Akın'ın (1994) belirttiği gibi bu dönemin kurumsallaşması yolunda bir adım olmuştur.

1930-1950 yılları arasında Ankara'dan yayılan planlama olgusu, kentsel gelişimin düzenlenmesi açısından etkili olmuştur. Birçok şehirde, yeni geliştirilen yönetim fonksiyonlarının ve bunlarla bağlantılı hizmetlerin ve geleneksel merkezin şehrin eski yapısıyla bütünleştiği ikili bir merkez olduğu açıkça görülmektedir. 1930'lardan sonra eski eser anlayışında gayrimenkulün devreye girmesiyle koruma kavramı genişletilmiştir. Bu süre zarfında ülke genelinde uzmanlar tarafından 3.500 eser tespit edilmiştir (Tekeli, 1998). 1930 yılında çıkarılan ve her belediyeyi bir plan yapmakla yükümlü kılan, 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 1593 sayılı "Halk Sağlığı Kanunu" ve 2033 sayılı "Belediye Bankacılığı Kuruluş Kanunu" dur. Bu yasalarla, Anadolu'da devlete ait işletmelerin kurulduğu şehirler ve diğer önemli yerleşim yerlerinin Ankara'da geliştirilen modele uygun olarak modernleştirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır (Dinçer ve Akın, 1994).

Mekansal planlar aracılığıyla mimari eserlerin korunması bilincinin yaygınlaştırılmasından sonra, kentsel planlama ilkelerinde tarihi ve doğal değerlere saygı fikri önem kazanmıştır. 1934 yılında çıkarılan 2722 sayılı "Belediye Kamulaştırma Kanunu" ve 1935 yılında çıkarılan "Belediye İmar Heyeti"nin kurulmasına ilişkin 2763 sayılı Kanun önemli kanunlar arasındadır (Tekeli, 1998). 1934 yılında müzeler, 1935 yılında ise vakıflar yeni bir yönetmeliğe dahil edilmiştir (Akçura, 1972).

1930 yıllarından sonra kurumsal bir yapıda oluşturulmaya çalışılan sistem, bu dönemin kentsel yönetim ve kent planlamasına yaklaşımını 1980'ler ve sonrasında kadar taşımaktadır. Bu, H. Jansen tarafından kentsel korumaya karşı hazırlanan Ankara İmar Planı'nda açıkça görülmektedir. Kale ve çevresi ilk olarak 1937 yılında protokol alanı olarak koruma altına alınmıştır. Kurumsal düzenlemelerle 1945 yılında 4759 sayılı Kanun ile İller Bankası kurulmuş ve belediyelere altyapı planlama ve tasarımı teknik hizmetler sunmak ve onları finanse etmelerine yardımcı olması amaçlanmıştır (Tekeli, 1998).

Sanayileşen ülkelerde, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana, kentsel tarihi alanların korunmasına yönelik büyük çabalar sarf edilmiştir. 1950'li ve 1960'lı yıllara damgasını vuran liberalleşmenin "geniş planlama" anlayışını doğurması ve ülkemizde akademik çevrelerde tartışılmaya başlanması nedeniyle bu çalışmada 1950 yılı korumada yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilmiştir (Dinçer ve Akın, 1994). 2 Temmuz 1951 tarihinde 5805 sayılı “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun”la yürürlüğe girmiştir (Kejanlı vd., 2007).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulan GEEAYK kuruluşu taşınmaz antik eserlerin korunmasından yetkili olmuştur. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Yönetmeliği çıkarılmış olmasına rağmen 1959, 1962 ve 1974 yıllarında yönetmelik yeniden düzenlenmiş. Kuruluşunun hemen ardından taşınmaz antik eserlerin korunması konusunda önemli kararlar almaya başlamıştır. 1955 yılında önemli bir olay olarak antik eserlerin turizm ile ilişkisinin kurulması ve mevcut organizasyonların yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi için önerilerde bulunulduğu da bilinmektedir (Zeren, 1981).

1954 yılında Türk Mühendis ve Mimar Odaları kurulmuştur. 1954 yılında kat mülkiyetine olanak sağlayan 6217 sayılı yeni kanun değişikliği ile 1-2 katlı konutlar yıkılmış ve yerlerine çok katlı konutlar yapılmıştır (Osmay, 1998). 6785 sayılı "İmar Kanunu" 1956 yılında yürürlüğe girmiştir (Tekeli, 1998).

Antik eserlerin mekânsal planlarda korunması fikrinin kuşkusuz kabul edildiği yıllarda yürürlüğe giren 6785 sayılı “İmar Kanunu” beklentilerin aksine, eski eserlerin ve tarihi çevrenin korunması konusuna uygulama açısından netlik kazandırmamıştır (Dinçer ve Akın, 1994).

1958 yılında 7116 sayılı yasa ile İmar ve İskan Bakanlığı ihtisaslaşmış bir bakanlık olarak şehirleşmeye karşı planlama, iskân ve yapı malzemeleri konusunda etkin rol almış ve şehir planlamasının öncelikli olduğu görülmüştür (Tekeli, 1998).

1969 yılında “İmar ve Yol İstikamet Planlarının Tanzim Tarzları ile Teknik Şartlarına ve Bu İşleri Yapacak Uzmanlarda Aranacak Ehliyeteye Dair Yönetmelik” planlama kavramının gerçekleşmesinin sınırlarını ve koşullarını düzenlemiştir. Bu Kanunun 2. maddesi ile "protokol alanının yapı düzeninin korunacağı mevcut yerleşim yerleri" olarak tanımlanan alanlar, bugünkü anlamıyla 1964 yılında Venedik Yönetmeliği'nde Planlama Enstitüsü'nde yayımlanmıştır (Dinçer ve Akın, 1994).

1967’de GEEAYK tarafından Venedik Tüzüğü benimsenmiştir. Ancak ilkeleri hemen uygulamaya geçirilememiştir. 11.07.1972 yılında 6785 sayılı yasaya ek 1605 sayılı imar yasasının 6. maddesi ile de, tarihi değeri olan anıtsal ve sivil mimarlık ürünlerinin korunması ön görülmüştür. Bunlar ile, bir bütünlük teşkil etmek üzere korunması gerekli çeşme, eski sokak ve meydancık tanımını kullanarak korumayı bir bütün içinde ele almayı öngörmüştür (Dinçer ve Akın, 1994).

25.04.1973 yılında çıkarılan 1710 sayılı “Eski Eserler” yasası tarihi eserlerin korunmasına yönelik önemli bir adımdır. 1710 sayılı yasa ile kültürel miras ve kültürel çevrenin korunması çalışmalarının çerçevesinin belirlenmesinin yanı sıra taşınır ve taşınmaz eski eserlerin ayrıca, anıt, külliye, tarihi sit, arkeolojik sit, tabii sit kavramlarının ilk olarak ayrıntılı tanımı yapılarak ve sınırları belirlenmiştir (Kejanlı vd., 2007).

GEEAYK 13.02.1976 tarihli kararı ile. 8891 sayılı yasada, yerleşim alanlarının korunmasına ilişkin tartışmalara yol açan "kentsel sit" teriminin deyimini 1710 sayılı kanunda yer alan "sit" tanımı içinde kabul etmiştir.

Kentsel siti, “Belirli bir dönemde yaşanan şehirlerin belirli bir bölümündeki sosyal, ekonomik, kültürel durumu homojen olarak yansıtan ve tarihi, bilimsel, sanatsal, arkeolojik, etnografik, edebi veya efsanevi önemi nedeniyle korunması ve değer verilmesi gereken yerler” olarak adlandırmıştır (Zeren, 1981).

Türkiye’de tarihi çevreyi bir bütün olarak koruyabilmek için gerekli yasal çerçeve ancak 1970’lerden sonra oluşturulabilmiştir. 08.02.1973’te uluslararası çalışmalara katılan "Avrupa Konseyi Milli Komitesi" kurulmuş. 9 bakanlık ve 5 ilgili kurumun

temsilcilerinden oluşan komisyon; ülkenin ortak mimari mirasına dikkat çekmek; tarihi ve estetik değeri olan mimari ve tarihi eserleri belirlemek ve bunların korunması için gerekli önlemleri almak; korunan eserler için uygun işlevleri sağlamak ve bu eserler için bütçeye gerekli fonları koymakla görevlendirilmiştir (Tuncer, 1985).

Türkiye’de 1982 yılında yeni bir Anayasa hazırlanmıştır. Yeni Anayasa da korumal il ilgili hükümlere yer verilmiştir. 63. Maddesi ile devletin tarih ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alacağı belirtilmiştir. Bunu takiben 1983 yılında 2863 Sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiş 1710 sayılı yasa yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yasa ile GEEAYK kaldırılmıştır. Türkiye’de taşınmaz ve doğal varlıklar yeniden saptanmış, 1987 yılında bazı maddeleri 3386 sayılı yasa ile değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile “Kültür Varlıkları” tanımlanması yapılmıştır (Kejanlı vd., 2007).

2004 yılında 5226 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Tablo 3.1.’de Türkiye’nin koruma mevzuatının gelişim süreci özetlenmiştir.

Tablo 3.1 Türkiye’deki koruma mevzuatının gelişim süreci (Altuntaş, 2020)

	Arkeolojik Kazılar ve Müzecilik Faaliyetleri	Tek Yapı Ölçeğinde Koruma	Anıt Koruma- Eski Eser Tescili	Çevresi ile Koruma Sit Alanı Kavramı	Bütünleşik Koruma	Değişiklikler
	19. Yüzyıl	20. Yüzyılın İlk Yarı	20. Yüzyılın İkinci Yarı	21. Yüzyıl ve Günümüz		
Yasal Düzenlemeler	Asar-ı Atika Nizamnamesi (1869) III. Nizamname (1874) Müzecilik Faaliyetleri (1881) Asar-ı Atika Nizamnamesi (1884)	Nizamname (1906) Muhafaza-i Abidat Hakkında Nizamname (1912) Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni (1917) Hırs Müdritüğü (1922) Anıtları Koruma Komisyonu (1931) Belediye Yapı ve Yollar Kanunu (1933) UNESCO Sözleşmesi Kabulü (1946)	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (1951) 6785 Sayılı İmar Kanunu (1956) 1961 Anayasası Venedik Tüzüğü Kabulü (1964) 1710 Eski Eserler Kanunu (1973) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983) 3386 sayılı Kanun (1987)	5226 sayılı Kanun (2004) KAİP Yönetmeliği, Alan Yönetimi ve Anıt Eserler Kurulu Yönetmeliği (2005) 644 ve 648 sayılı KHK (2011) 2012 ve 2016 yılında yapılan yasal düzenlemeler		
Dönemlere Ait Önemli Olaylar	1848 ve 1864 yıllarında Tanzimat Dönemini içerisinde yangınları önlemek için alınan önlemler, Arkeolojik Kazıların Önem Kazanması, Eski Zamanlardan Kalan sanat eşyalarına verilen önem, Müzelerin kurumsallaşması, taşınabilen malmemelerin eski eser olarak nitelendirilmesi	İslam Eserlerinin, klise ve havra yapılarının eski eser olarak tanımlanması, eski eserlerin devlet malı kabul edilmesi, yıkılacak eski eserlerin kararının yerle bırakılması, müzelerin eski eserlerin plan ve kesitlerinin çıkarılması, uzman personel yetiştirilmeye başlanması, Vakıfların kurulması, eski eserlerin etrafına 10 metre mesafe bırakılması kararı, TBMM tarafından UNESCO sözleşmesinin kabul edilmesi	Tek Yapı ölçeğinde korumanın yerini çevresi ile korumaya bırakması, ilk kez sit tanımının kullanılması, kültür ve tabiat varlıkları tanımının ayrılması, kentsel, arkeolojik, tabii ve tarihi sit kavramlarının getirilmesi,	Ören Yeri, KAİP, CDP, Yönetim Planı, Yönetim Alanı gibi tanımların mevzuata eklenmesi, KAİP in müellifinin şehir plancısı olduğu ve alana ait özellikler kapsamında plan ekibinin oluşacağı, KAİP halk katılımı, Doğal Sit Yetkilerinin ayrılması		

Genel olarak Türkiye’de koruma ile ilgili yasal süreç uzun bir döneme yayılarak gelişim göstermiştir. Tarihi çevrelerin bir bütün olarak korunması için Koruma

Amaçlı İmar Planlarının önemi büyüktür. Tarihi alanların sit alanı olarak ilan edilerek koruma amaçlı imar planlarıyla yapılaşmanın kontrol altına alınması koruma açısından önemlidir.

Kültürel varlıkların ve tarihi kentsel çevrelerin toplumsal yaşamda uluslararası platformlarda anlamlı bir yer ve işlevinin oluşturulması ve bu çabaların bütünleşik ve kapsamlı bir planlama süreci içinde ele alınmasına yönelik genel devlet politikalarının tasarlanması UNESCO Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni imzalayanların sorumluluğundadır (UNESCO, 1972)

Planın üzerinde çalışılacağı sınırları, sadece kendi içinde değil, aynı zamanda tüm etki alanı içinde değerlendirmek gerekir. Korunan kentsel alanın sınırları; bulunduğu şehrin diğer tüm fonksiyonları ve bölgeleri ile temas halinde ele alınmalı, bu alanlarla entegrasyonu sağlanmalıdır. Ancak bu entegrasyonun kentsel sit alanını trafik, hava kirliliği, kontrolsüz ve yoğun yapı stoğu üretimi gibi modern kentsel alanların baskılarından koruyacak şekilde gerçekleşmesinin sağlanması gerekmektedir. Koruma planı; Kentsel sit alanında günlük kentsel faaliyetler devam etmekte, çalışma, dinlenme, eğlence ve ulaşım, kentsel miras alanının mekansal ve sosyo-kültürel ruhunu yok etmeyen bir yaklaşımla tasarlanmakta ve dolayısıyla ekonomik faaliyetler şekillenmektedir. Bunlara ek olarak plan kararlarının esnek ve uygulanabilir hedefler belirlenmesi beklenmelidir (Avcı, 2001).

3.3.1 Kentsel koruma sürecinde yaşanan sorunlar

Ülkemizde koruma kavramı gelinen süreçte, sadece anıt koruma olarak değil sivil mimari değerlerini de kapsamakta, yine sadece anıt özelinde değil sit alanlarının korunmasına, kültürel ve doğal değerleri de kapsayacak geniş perspektifte ele alınmasına yönelik ilerlemeler neticesinde yasal mevzuat sistemine de yansıyan değişiklik ve gelişmeler olmuştur. Koruma alanında gelişmeler yaşanırken kentsel politikalar tam anlamıyla ortaya konulamamış, bundan kaynaklı koruma alanına yönelik yaşanan pek çok sorun olduğundan ve bu sorunlara henüz net bir politika getirilmemiştir (Özsoydan, 2007).

Küreselleşme süreçlerinin de etkisiyle yaşanan teknolojik gelişmelerin getirisi olan hızlı kentleşme ile kentlerimizde bulunan tarihi ve kültürel alanlarımızdaki etkileri sonucu yaşanan tahribat ile yok olma tehdidi altında kalmaları bu çevrelerin oluşturduğu değerlerin “Nasıl?” korunabileceği sorusu günümüzde cevap aranan ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Geline bu global çağda tek bir yanıtla ele alınamayacak kadar kapsamlı bir ele alışın başlangıç noktası olan bu sorunsal, sadece ülkemiz özelinden ziyade pek çok dünya ülkesinde güncel tutulan bir tartışmadır. Bu tartışmaların geldiği noktada, koruma uygulamalarında/süreçlerinde farklı ele alışlar neticesinde farklı sonuçların oluşmaktadır. Bu alanda çalışmalar üreten, fikir beyan eden önemli kuramcıların yaklaşımlarının yanı sıra mevzuat sisteminde yer alış biçimleri, süregelen tartışmaların daha iyi anlaşılabilmesi adına irdelenmesi gerekerek farkındalık yaratılmalıdır (Öztürk, 2007).

Korumacılık olgusu irdelendiğinde, ülkemizin geçirmiş olduğu ekonomik, sosyal ve siyasal yapılanma sürecinden bağımsız olmadığı, bununla birlikte bu sürecin fiziksel mekâna yansımaları konusunun yalnızca eski kent dokularına, tarihi ve doğal değerlere ilişkin olarak düşünülememelidir (Resuloğlu, 2005). Kentlerimizdeki tarihi dokuların etkin bir biçimde korunması sorununun özünde, kentsel yaşamın çok boyutluluğuna koşut, çok boyutlu bir yaklaşımın gerekliliği, başka deyişle, teknik, akademik ve yasal boyutların yanı sıra, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal ve yönetsel nitelikli birçok farklı etkenin anlaşılabilir olarak çözümlenmesi gereği yatmaktadır (Yıldırım, 2011).

Koruma sürecinde yaşanan sorunlar şu şekildedir;

- Kentsel korumada tespit ve tescilin gecikmesi,
- Sit alanı ilanının gecikmesi,
- Koruma amaçlı imar planını yapılmaması,
- Uygulamaların kontrolü,

-Göçlerin olması ve genellikle göçlerin tarihi kentsel alanlarda yoğunlaşması, bakım onarım eksikliği,

- Yerel yönetimlerin tavrı,

- Kullanıcıların etkisi,

- Plan kararları

3.3.2 Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler

Koruma alanında, Türkiye'nin taraf olduğu ve kabul ettiği birçok uluslararası düzenlemeler bulunmaktadır. Tablo 3.2'de, koruma alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler gösterilmektedir. Bu düzenlemeler sonucunda, Türkiye'de uluslararası koruma yaklaşımının iç mevzuata entegre edilmesi ve diğer ülkelerle aynı yaklaşımların benimsenmesi amaçlanmaktadır. Ülkede korumaya yönelik yasal-idari çerçevenin hazırlanması sürecinde, bu yaklaşımlar temel alınmış ve günümüz koruma mevzuatının sağlam bir temel üzerinde oturtulması sağlanmıştır (Çeçener, 1995).

Tablo 3.2 Koruma alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası düzenlemeler (Altuntaş, 2020)

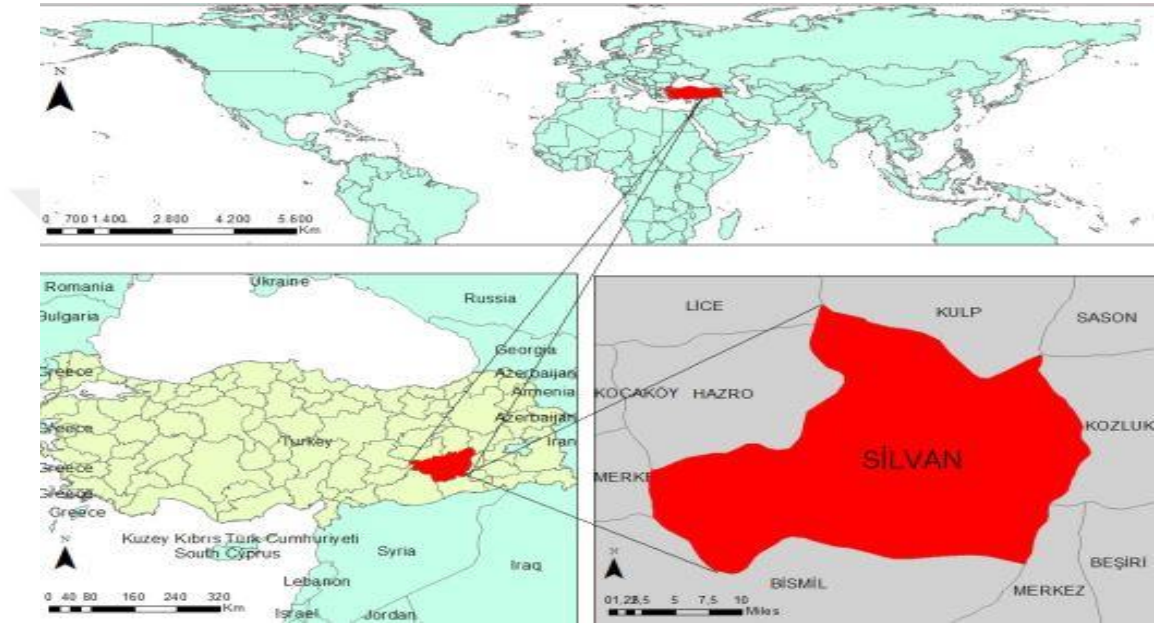
Düzenleme	Amaç	İçerik
Atina Konferansı (1931)	Yapıların Özgün Kimlikleri ile Korunması	Tek Yapı Ölçeğinde Değil Çevresi ile Korumanın Önemi
Venedik Tüzüğü (1964)	Sanat Eserlerinin Tarihi Bir Belge Olarak Koruma	Koruma, Onarım, Kazı ve Belgeleme
Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (1972)	Üstün Evrensel Değer Kavramının Detaylı Bir Şekilde Tanımlanması	Kültürel ve Doğal Miras Tanımı
Amsterdam Bildirgesi (1975)	Korumanın Ülke Bağlamında Önemseneceği	Korumayı Detayları ile Ele Almak
Avrupa Mimari Miras Sözleşmesi (1985)	Mimari Miras Kavramının Tanımlanması	Anıtlar, Bina Grupları ve Ören Yerlerinin Tanımı ve Korumaya Yönelik Yasal Yönetmelik Çerçeve
Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (2000)	Doğal Yaşam Alanlarının Tanımlanması	Doğal, Kırsal, Kentsel, Yarı Kentsel Alanları, Karayı, Kıta İçi Suları, Deniz Alanları ve Sulak Alanları İçerir.
Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003)	Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması ve İlgili Toplulukları Açıklamak	Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramını Tanımlamak (Gösteri Sanatları, Ritüeller Vb.)
Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi Faro Konvansiyonu (2005)	Bireysel Hak ve Özgürlükler	Kültürün Korunması ve İnsanların Kültüre Ulaşmasını Hedefler
Valetta İlkeleri (2011)	Korumada Detaylı ve Yenilikçi Tanımlar (Tampon Bölge, Yönetim Planı, Yerin Ruhu Vb.)	Tarihi Kentler ve Kentsel Alanlarda Yeni Tanımlamalar Ortaya Koyarak Korumada Yeni Bir Yaklaşım Benimsemiştir.

Tabloda ilk üç düzenleme (Atina Konferansı, Venedik Sözleşmesi ve Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına İlişkin Sözleşme) korumanın temelini oluşturmaktadır. Bunların dışındaki düzenlemeler daha ayrıntılı koruma ihtiyacını ve yeni sorunlara duyarlılığı vurgulamaktadır (Ahunbay, 2019).

3.4 Silvan'ın Genel Özellikleri ve Fiziksel Gelişimi

Silvan Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Diyarbakır ilinin zengin tarihi geçmişi ile bilinen bir ilçesidir. Silvan tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olmuş ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Tablo 3.3 de Silvan'ın Dünya'da ve Türkiye'deki konumu verilmiştir.

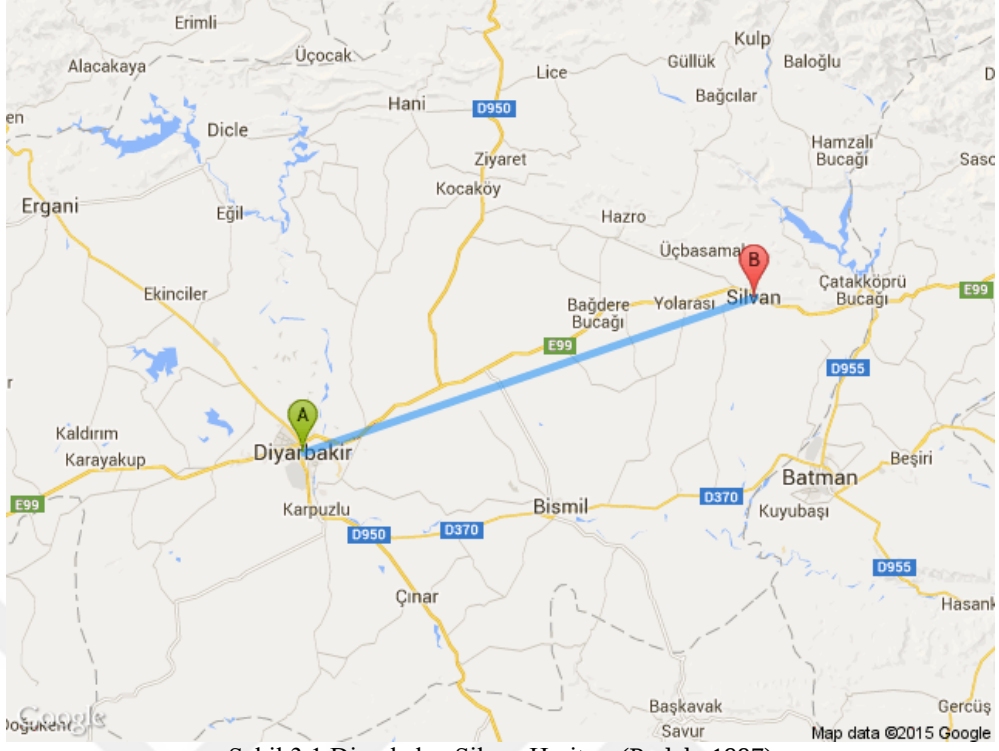
Tablo 3.3 Silvan Haritası (Alkan ve Arınç, 2018)

3.4.1 Silvan'ın konumu ve ulaşım yapısı

Mezopotamya bölgesinde yer alan Silvan, kendine alüvyal ovanın batı ve doğusunda bir yer seçmiştir. Kenarından akan Dicle Nehri'nin varlığı ve iklimin yumuşaklığı bölgeyi yerleşime uygun hale getirmiştir (Demirtaş, 2008).

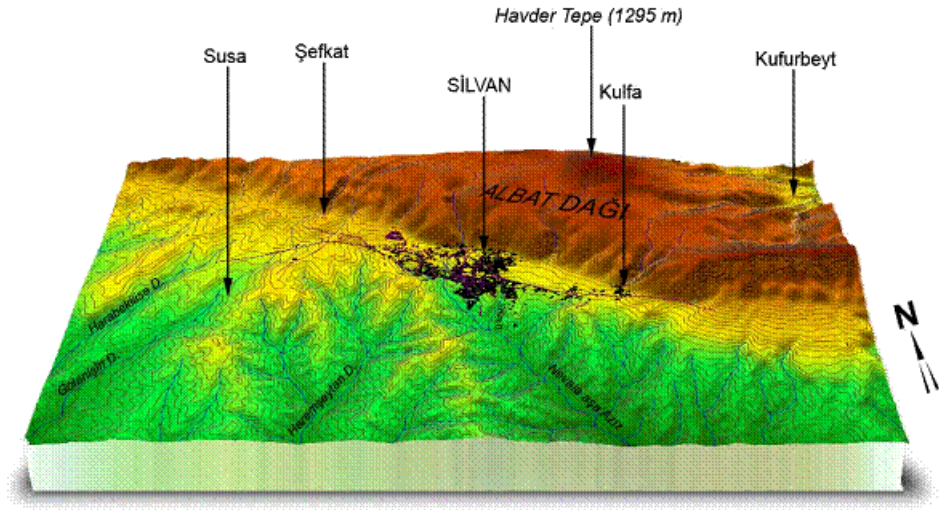
Silvan 2021 yılındaki nüfus sayımına göre, yaklaşık 87.639 nüfusa sahiptir. Silvan, Diyarbakır'ın ilçelerinden kuzeyde Kulp, kuzeybatıda Lice, batıda Hazro, güneybatıda Sur ve güneyde Bismil ilçeleriyle birlikte doğuda da Batman'ın Beşiri ve Kozluk ilçeleriyle komşudur. Silvan'ın Diyarbakır merkeziyle arasındaki mesafe ise yaklaşık 79 km'dir (URL 1). Şekil 3.1'de Diyarbakır-Silvan Haritası arasındaki mesafeyi gösteren harita verilmiştir.

Şekil 3.1 Diyarbakir-Silvan Haritası (Parlak, 1997)

Silvan İlçesi'nin idari alanı, yaklaşık olarak 1376 km²'lik bir yüz ölçüme sahiptir. Silvan İlçesi'nde, relief kuzeyden güneye doğru belirgin şekilde sadeleşmektedir. Kuzeydeki engebeli ve dağlık reliefe karşın, güneyde sade, hafif eğimli ve akarsular tarafından parçalanmış bir arazi yapısı bulunmaktadır (Parlak, 1997).

Diyarbakir Havzası'nın kuzeyini çevreleyen kıvrımların önünde ve eteklerinde uzanan bir ovada kurulmuş olan Silvan şehri, adını taşıyan ilçenin merkezi olup 836 m yüksekliğinde bir tepe üzerinde yer almaktadır. Silvan şehri, ağırlıklı olarak Güneydoğu Toros Dağları'nın güney kenarlarından güneye doğru, yani platoya kadar uzanmaktadır (Alkan ve Arınç, 2018).

Şekil 3.2 Silvan'ın gelişim yönü (Alkan ve Arınç, 2018)

Silvan şehri, kuzeyindeki dağlık sahanın eteklerinden güneydeki plato yüzeylerine doğru yarım daire şeklinde uzanmaktadır. Silvan şehri, Diyarbakır yönüne doğru hızlı bir gelişim içerisinde olup oval bir yerleşme formuna benzemeye başlamaktadır (Alkan ve Arınç, 2018).

Silvan, Doğu Anadolu'nun doğusu ile Mezopotamya düzlükleri arasında bir geçiş kuşağı üzerinde yer alır ve düz bir topoğrafyaya sahiptir. Yerleşme, kervan yollarının geçiş güzergahı üzerinde yer alması nedeniyle tarihin birçok döneminde önemini korumuştur. İran, Kafkaslar, Van Gölü Havzası'ndan gelen ve giden yolları, Diyarbakır ve Mardin şehirleri üzerinden hem Suriye'nin hem de yine El-Cezire ve Irak'ın belli başlı ticaret merkezlerine bağlanırken eski dönemlerde, ticaret kervanlarının güzergahı üzerinde yer alan Silvan, genel olarak kuzeyden İran, Azerbaycan ve Kafkaslar'dan gelip, Bargiri (Muradiye)-Ahlat-Bitlis-Mescidi Üveys (Veysel Karani)-Erzen-Meyyafarikin güzergahını takip ederek Amid'e ulaşmakta, buradan ayrılan bir kol kuzeye yönelerek Ergani-Maden geçidinden Harput'a oradan da Sivas üzerinden Samsun'a gitmekteydi (Parlak, 1997).

Amid'den (Diyarbakır) ayrılan bir başka kol ise güneye Mardin istikametine dönerek Mardin-Nusaybin-Cizre üzerinden Musul ve Bağdad'a bağlanmaktaydı ki bu yol El-Cezire ile Irak arasındaki doğu ticaretini sağlayan en önemli güzergâhtı. Silvan'ın içinde bulunduğu Diyarbekir bölgesi birçok ticaret yolunun kesiştiği bir noktada

bulunmaktaydı. Bilhassa Musul üzerinden Bağdat'a, Karadeniz'in önemli limanı Trabzon'a ve Halep'e giden kervanların uğrak yeri olmuştu (Demirtaş, 2008).

Yöreye hâkim olan devletler daima bu yolları kontrol altında tutmaya ve bu yolların güvenliğini sağlayarak işlerliğini arttırmaya çalışmışlardır. Meyyafarikin'in bu avantajlı konumu yörenin daima nüfuslanmasına ve ticarî faaliyetlerin canlı kalmasını sağlamıştır (Alican, 2012).

Silvan günümüzde de İran, Azerbaycan ve Doğu Anadolu'nun doğusu ile Mezopotamya'yı birbirine bağlayan karayolu üzerinde yer almaktadır. İran, Azerbaycan gibi ülkelerle Hakkâri, Van, Ağrı, Bitlis gibi illeri; Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Akdeniz Bölgesi ve Suriye'ye bağlayan karayolu Silvan'ın içinden geçmektedir. Bu konumundan dolayı yörenin ulaşım fonksiyonu oldukça gelişmiştir (Alican, 2012).

3.4.2 Silvan'ın iklim ve bitki örtüsü

Silvan'da şimdiye kadar ölçülen en yüksek sıcaklık 21 Temmuz 1937'de 46,2 derece ve en düşük sıcaklık 11 Ocak 1933'te -24,2 derece olmuştur. Yıllık ortalama 496 mm yağış miktarının sadece %2'si yaz aylarında düşmektedir. Silvan'da yıllık yağış miktarı 729 mm'dir. Silvan'da yapılan baraj nedeniyle nem oranı artış göstermiştir. Ortalama nem en çok Aralık ve Ocak aylarında ölçülmüştür. Bu aylarda nem oranı %77'ye yükselmektedir. Temmuz-Ağustos aylarında nispi nem değeri %20'lere düşmektedir (URL-2).

Doğal bitki örtüsü, çoğunlukla otsu bitkiler olmak üzere bozkır bitkilerinden oluşur. İlkbaharda kısa sürede filizlenir ve çiçek açarlar, ancak yaz başında yağmurlar durduğunda kururlar. Orman yönünden oldukça fakir olan dağlarda yer yer meşe toplulukları bulunmakla beraber ormanlar ilçenin toplam yüzölçümünün onda birini bile kaplamamaktadır (Parlak, 1997).

3.4.3 Silvan'ın nüfusu

Silvan İlçesi demografik yapı bakımından içinde yer aldığı bölgeye benzer özellikler göstermektedir. Nüfus miktarı üzerinde göç olayları, yüksek doğum oranları, sosyal

ve kültürel yapı ile ekonomik gelişmişlik düzeyi oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Zaman zaman nüfusunun çok fazla arttığı kaynaklarda belirtilmektedir. Fakat daha sonra savaşlar, yağmalama olayları ve I. Dünya Savaşı yılları, Silvan'ı olumsuz etkilemiştir (URL-3).

Cumhuriyetten önce yöre nüfusu hakkında yeterli bilgi bulunmadığı için genellikle elde edilen verilerin bir bölümü tahminleri yansıtmakta, bazıları ise asker nüfus ve vergi mükellefi sayılarını belirtmek amacıyla yapılan tahrirlere dayanmaktadır. Dolayısıyla yapılan sayımların sonuçları sağlıklı bir değerlendirmeye imkân vermemiştir (Darkot, 1961).

Sahanın nüfusu ve nüfus artış konusundaki en sağlıklı veriler, Cumhuriyet döneminde yapılan periyodik genel nüfus sayımları sonucunda elde edilebilmiştir. Ülkemizde bilimsel anlamda ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımla birlikte ilk defa nüfus ile ilgili nitelikli verilere ulaşılmıştır. Nitekim yapılan ilk genel nüfus sayımında, Silvan İlçesi'nde 26692 kişinin yaşadığı tespiti yapılmıştır. Ülkenin ve yörenin geçirmiş olduğu I. Dünya ve Kurtuluş savaşları, Cumhuriyet dönemine girerken nüfusu oldukça azaltmıştır. Söz konusu yıllarda oldukça az nüfusa sahip olan Silvan İlçesi'nin, bu dönemden sonra nüfuslanmaya başladığı anlaşılmaktadır (Duran vd., 1989). Silvan İlçesi'nde 1935 yılında yapılan ikinci nüfus sayımında bir artış yaşanmış ve 29617 kişiye ulaşmış, İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelen 1940 yılındaki üçüncü sayım döneminde ilçe nüfusu 28435 kişiye, 1945 yılında ise sayım döneminde 26828'ye düşmüştür (TÜİK, 2022).

Türkiye'nin çok partili döneme geçtiği, demokrasinin geliştiği ve kalkınma hamlelerinin başladığı 1950 genel nüfus sayımı döneminde Silvan İlçesi nüfusu 23978'dir. Nüfustaki yıllık artış hızı da Cumhuriyet döneminin en düşük oranlarına inmiştir. Nitekim ilçe nüfusu 1955 genel nüfus sayımı devresinde 28679 olmuş ve yıllık artış oranı %3,9 gibi çok yüksek bir orana ulaşmıştır. İlçe nüfusu 1960 yılı genel nüfus sayımında 32831 kişiye, 1965 yılındaki genel nüfus sayımında 42785 kişiye, 2011 yılında adrese dayalı kayıt sistemine göre 85561 kişiye ve 2021 yılında ise TÜİK verilerine göre nüfus 87.639 kişiye ulaşmıştır (Demirtaş, 2008).

Tablo 3.4 Silvan İlçesi nüfusunun yıllara göre değişimi (TÜİK, 2022)

Dönemi	Nüfus Miktarı
1927	26692
1935	29617
1940	28435
1945	26828
1950	23978
1955	28679
1960	32831
1965	42785
1970	52196
1975	68143
1980	82699
1985	90808
1990	109953
2000	116298
2011	85561
2021	87639

3.4.4 Silvan’ın fiziksel gelişimi

Silvan’dan geçen ve yerleşimi ikiye bölen ana yol (karayolu) yerleşimin fiziksel gelişiminde etkili olmuş ve ticari olarak yerleşime canlılık kazandırmıştır. Silvan, stratejik konumu nedeniyle, kuruluşundan itibaren önemli bir sınır kenti olmuştur. Şehrin kuruluşuyla birlikte yapımına başlanan Silvan Kalesi, ilerleyen dönemlerde ekler olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Orta Çağ’ın önemli İslam kentlerinden biri olan Silvan’da, kentin Artuklu, Eyyübi ve Osmanlı dönemlerinden kalma anıtsal yapıları bulunmaktadır.

Silvan ilçesi bir Hristiyan şehri olarak kurulmuş, fiziksel dokusunun ilk oluşumları Bizans döneminde, Marus tarafından başlatılmış, kentsel yerleşim Mipherkat denilen bölgede kentin temel unsuru olan kiliseler, kale-sur ve burçlar etrafında organize edilmiştir. (Kaya, 2018). Marusa ilk aşamada bir yerleşim alanı belirlemiş ve ardından seçilen bu alan üzerine küçük taşlardan yapılmış “kerpiç kemerler” inşa ettirmiş, seçilen yerleşim alanını etrafı “diken ve çalılar” çevreleyerek şehrin fiziki sınırlarını belirlemeye çalışmıştır. “Tepede” büyük bir kilise ve sur duvarına benzeyen bir duvar inşa ettirmiştir (Kaya, 2018).

Ortaçağ İslam kaynaklarına göre, Bizans İmparatoru'nun emri ile ilk olarak, doğu tarafındaki dağa bakan köşede, Kral Burcu diğer adıyla Rûmiyye Burcu ve Akabe Kilisesi inşa edilmiş, İmparatorun üçüncü yardımcısı, bugün kuzey sur duvarları üzerinde yer aldığı kabul edilen Rabad Burcu Kapısı (Aşağı Mahalle Kapısı) ve Yuvarlak Kilise (yuvarlak planlı kilise) olarak adlandırılan yapıların inşasını üstlenmiş, üçüncü noktada ise, bugün, güney yönde yer aldığı tahmin edilen Râviyye Burcu ve tepenin yamacında bulunan kilise yapısı inşa edilmiştir (Kaya, 2018).

Marusa'nın ilk kiliseyi inşa ettiği yer, ilk yerleşim yeri ve ilk mahalle yapılaşmasının olduğu yerlerden biridir ve Martyropolis'in sur içindeki diğer yerleşim noktaları, şehrin üç noktasında kilise ve burçların inşa edildiği yerlerdir (Kaya, 2018).

7. Yüzyılda El-Cezire bölgesinin fethi sonrasında, Ortaçağ'da Meyyafarikin şehri farklı Müslüman hanedanların siyasi ve idari merkezi haline gelmektedir. Bu dönemde Silvan (Meyyafarikin) sosyal, ekonomik, kültürel, sanatsal ve ilmi gelişmelerde ilerleyerek El-Cezire bölgesinin önemli şehirleri arasında yer almış, ancak Moğolların Anadolu'yu işgali sırasında şehir yağmalanmış, ciddi bir tahribat geçirerek gerileme sürecine girmiştir (Kaya, 2018).

Ortaçağ'da, Meyyafarikin kenti, güçlü savunma sistemi; hendekle çevrilmiş, çift duvarlı surları, çevre şehirlerle kurulan kentsel ağ organizasyonu ile gelişmiş şehir yapısına sahip olmuş, Müslümanlar idaresinde ise camiler, mescitler, saraylar, çarşılar, köprüler alt yapı sistemi ve sur dışında Rabadlar (dış mahalleler) düzenlenerek İslam kent özelliği kazandırılmıştır.

Meyyafarikin Mervaniler döneminde yerleşim yönetim merkezi olmuş, kamu yapıları, tahkim edilmiş savunma sistemi ile güvenli bir şehir görünümündedir ve mahalle/sokak ve alt yapı sistemlerinin kurulması bu yüzyılda (11.yy) oluşturulmuştur. Meyyafarikin Artuklular döneminde gelişimine devam etmiştir. Bu dönemde surlar tahkim edilmiş, yeni burçlar inşa edilmiştir. Artuklular döneminde Ulu Cami bu dönemde tarihlenen yapılardandır (Kaya, 2018).

Eyyubiler döneminde yerleşimde bir çok yapı yapılmıştır. Meyyafarikin Osmanlı dönemi ile birlikte kentsel gelişim Osmanlı kenti genel yerleşim düzenine benzerdir. Bu dönemde kent dokusuna, konak, ev, cami gibi yapılar eklenmeye devam etmiştir. Bunlar; Aliğa Konağı, Reis Celo Konağı, Hatip Bey Konağı, Karabehlülbey camisi, Üstünler Konağıdır (Kaya, 2018). Tablo 3.5 Silvan’da günümüzde halen kullanılan eski yapılar verilmiştir. Tablo 3.5'de Silvan’da günümüzde kadar ulaşmış tarihi yapılardan örnekler verilmiştir.

Tablo 3.5 Silvan’da günümüzde kullanılan eski yapılar

Yapı	Yapıldığı Dönem	Yapının Görüntüsü	Açıklama
Silvan Kalesi	Roma dönemi		Kalenin yapımına, Roma İmparatoru I. Theodosios döneminde, Marusa'nın kerpiçten duvar ve kemerler inşa ettirmesiyle başlanmıştır. İmparator Anastasios döneminde kalede sağlamlaştırma çalışmaları yapılmış; İmparator Iustinianos döneminde kale bugün halen izleri okunmakta olan temel niteliklerini kazanmıştır. Kale, şehrin İslam döneminde Hamdaniler, Mervaniler ve Eyyübiler tarafından elden geçirilmiş; yeni burçlar inşa edilmiş, kapılar açılmıştır. Kalenin ayakta kalan bölümü 1982 yılında 'kent surları' olarak tescil edilmiştir.
Ulu Cami	Artuklu dönemi.		İlçenin merkezinde, Gazi Caddesi'nde yer alan yapı, Artuklu mimarisinin önemli eserlerindendir. Caminin yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yapının içinde 1152 ve 1227 tarihli iki adet onarım kitabesi bulunmaktadır. Yapıldığı ilk yıllardan günümüze çeşitli onarım süreçlerinden geçerek ulaşan cami, her onarım sonrasında büyük değişimlere uğramıştır.
Eyyübi Camisi Minaresi (Kırık Minare)	13. yüzyıl Eyyubiler dönemi		Minare, Silvan Kalesi'nin güneydoğusunda Mescit Mahallesi'nde yer almaktadır. Minarenin ait olduğu cami günümüze ulaşamamıştır. 1982 yılında GEEAYK tarafından tescil edilmiştir. 13. yüzyılın başında, Eyyübiler döneminde yapılan kare planlı minarenin şerefesi bulunmamaktadır.
Karabehlül bey Camisi	Yavuz Sultan Selim Dönemi		Cami, ilçe merkezinde Karabehlülbey Caddesi üzerinde yer almaktadır; Ulu Cami'nin yaklaşık 500 metre kuzey batısında kalan cami Mervani Mezarlığı'yla çevrilidir. Yapıda inşa tarihini belirten bir kitabe veya taşçı işreti bulunmamaktadır.

Tablo 3.5'in devamı Silvan'da günümüzde kullanılan eski yapılar

Belediye Camisi (Keldani Kilisesi)	Yapım dönemi bilinmiyor		Yapı ilçe merkezinin güneyinde, Sinema Meydanı olarak bilinen alanda bulunmaktadır. Yapının yapım yılına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 1892 tarihinde inşa edilen 'SurpStephanos Kilisesi'dir. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde, Keldani Cemaatinin talebiyle bu tarihte yaptırılan bir kiliseye yönelik kayıtlar bulunmaktadır. Kilise olarak inşa edilen yapı uzun yıllar kent sineması olarak kullanıldıktan sonra 1988'de camiye dönüştürülmüştür.
Malabari Köprüsü	1147 yılında Selçuklu Dönemi		İlçe merkezine 20 km uzaklıkta bulunan köprü, Malabadi Köyü'nde Batman Çayı üzerinde yer almaktadır. Köprü'nün inşası 1146-1155 yılları arasında tamamlanmıştır. 1147 tarihli yapım kitabesi bulunmaktadır. Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma bölge kurulu tarafından 2004 yılında tescil edilen yapı, UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer almaktadır.
Altıbulak Çeşmesi	Yapım dönemi bilinmiyor		Kalenin güneyinde, Dr. İsmail Beşik Caddesi üzerinde yer alan yapının yapım tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 2006 yılında tescil edilmiştir. Çeşmenin güneye bakan yüzünde sivri kemerle açılmış iki adet göz bulunmaktadır. Her bir gözde iki niş yer almakta, nişlerin arasından su akmaktadır.
Aliğa Konağı	1860 yılı Osmanlı Dönemi		Silvan Kalesi'nin güneybatısında yer alan konağın yapım tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Konak, 2006 yılında D.K.T.V.K.B.K tarafından tescil edilmiştir. Konağın bahçesinde sur duvarının üzerine konumlandırılmış iki yapı daha yer almaktadır.

Tablo 3.5'in devamı Silvan'da günümüzde kullanılan eski yapılar

Hatip Bey Konağı (Atatürk Evi)	1908 yılında Hazrolu Budak ailesinden Hatip Bey tarafından inşa edilmiştir.		Silvan Kalesi'nin güneybatısında yer alan konak, Hazrolu Budak ailesinden Hatip Bey tarafından yaptırılmıştır. Yapının birinci katında 1902-3/1904-5 (h. 1320-1322) tarihli bir kitabe yer almaktadır. Kurtuluş Savaşı sırasında 16. Kolordu komutanı olarak Silvan'a gelen Mustafa Kemal bu evde konaklamıştır. 1992 yılında D.K.T.V.K.B.K. tarafından tescil edilen yapı, günümüzde müze olarak kullanılmaktadır.
Reis Celo Konağı (Kılavuzlar Evi)	19. Yüzyıl Osmanlı Dönemi		Günümüzde yapı Kılavuzlar ailesine aittir. Yapı 2006 yılında D.K.T.V.K.B.K. tarafından tescil edilmiştir
Üstünler Konağı	19. yüzyıl Osmanlı Dönemi		19 yy da kentin ileri gelen ailelerinden Sadık Bey tarafından yaptırılan yapı, bugün Üstünler Konağı olarak bilinmektedir Sur duvarı ile iç içe geçen kagir yapı iki katlıdır Yapıya kuzey yönünden ıkı taç kapı vasıtası ile girilir Binnci kapı bahçeye. İkincisi ise yapıya açılır Sur duvarı yapının zemin kat duvarını oluşturmaktadır Zemin kat servis mekanları (ahır, mutfak) için ayrılmıştır Sofaya açılan merdivenle ulaşılan üst kat ise yaşam katı olarak kullanılmaktadır Üst örtü ise düz toprak damdır Tüm cepheler, farklı kemer tiplerinden oluşan söveli pencereler, korniş, silme ve sütunlar ile zengin bir görünüm arz etmektedir.

Cumhuriyetin İlanına kadar Silvan küçük bir kasaba görünümündedir (Şekil 3.3, 3.4). Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Silvan Diyarbakır İli'ne bağlı bir ilçe merkezi olmuştur. 1950'li yıllarından sonra nüfusunun artışıyla birlikte şehir görünümünü kazanmıştır. 2021 yılına gelindiğinde ise Silvan, 87639 nüfusla orta büyüklükte şehir özelliğine sahip bir idari merkez haline gelmiştir. Silvan kalesi, günümüzde kısmen yıkılmış olsa da sınırları halen okunabilir düzeydedir. Yol açılması/yeni yapılaşmalar

gibi imar faaliyetlerinden dolayı tarihi doku içindeki ana arterler günümüze kadar ulaşmıştır. Fakat ada/ parsel kullanımındaki organik yapı bozulmaya başlamıştır (Beysanoğlu, 1987). Yenişehir, şehrin yeni kurulan en yeni mahallelerinden birisidir.

Şekil 3.3 Silvan kentinin eski görünümü (URL -4)

Şekil 3.4 Silvan şehrinin eski görünümü (URL-4)

Doğu Anadolu ile Güneydoğu Anadolu'yu birbirine bağlayan karayolu şehrin merkezinden geçmektedir. Yakın illeri ve Silvan'ı Diyarbakır'a bağlayan bu önemli karayolu, kentsel gelişmeye de bu yönde öncülük etmiştir. Nitekim Yenişehir mahallesi de bu önemli cadde üzerinde kurulmuş ve gelişmiştir. Bu mahalle, günümüzde en hızlı büyüyen ve gelişen mahalledir. Ayrıca şehre en son eklenen

mahalle ise Yüksek mahallesidir. Çünkü mahalle 1990 yılına kadar şehre bağlı bir köy iken, çıkartılan yasayla Silvan'ın mahallesi olmuştur. Şehir, Cumhuriyet döneminden itibaren çevredeki kırsal alanlardan yoğun göç alarak yatay bir büyüme hamlesi gerçekleştirmiştir. Zamanla, şehrin tarihi merkezinin etrafına mahaller belirmiştir. Şehre sırasıyla Feridun, Bağlar mahallelerinin yanı sıra Selahaddin, Yenişehir ve Yüksek mahalleleri de eklenmiştir (Beysanoğlu, 1987). Şekil 3.5 Silvan yerleşiminin yatay gelişiminin haritası verilmiştir.

Şekil 3.5 Silvan yatay gelişim haritası (Alkan ve Arınç, 2018)

Silvan'da eski dönemlerde yapılmış yapılar günümüze kadar az da olsa çeşitli müdahaleler geçirmesine rağmen istenilen düzeyde korunamamıştır (Şekil 3.6). Günümüzde bu yapılar farklı amaçlar için kullanılabilmekte, dolayısıyla yapılar zamanla çeşitli nedenlerle bağlı olarak tahribata uğramaktadırlar. Göç hareketleri de bu yapıların korunmasını olumsuz etkilemektedir. Konutların terk edilerek boş bırakılması yapının bakımı konusunda önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Silvan'da eski dönemlerden günümüze kadar zarar görmesine rağmen ayakta kalan bazı yapılar da hayvanların barınak yeri olan ahır olarak kullanılmaktadır.

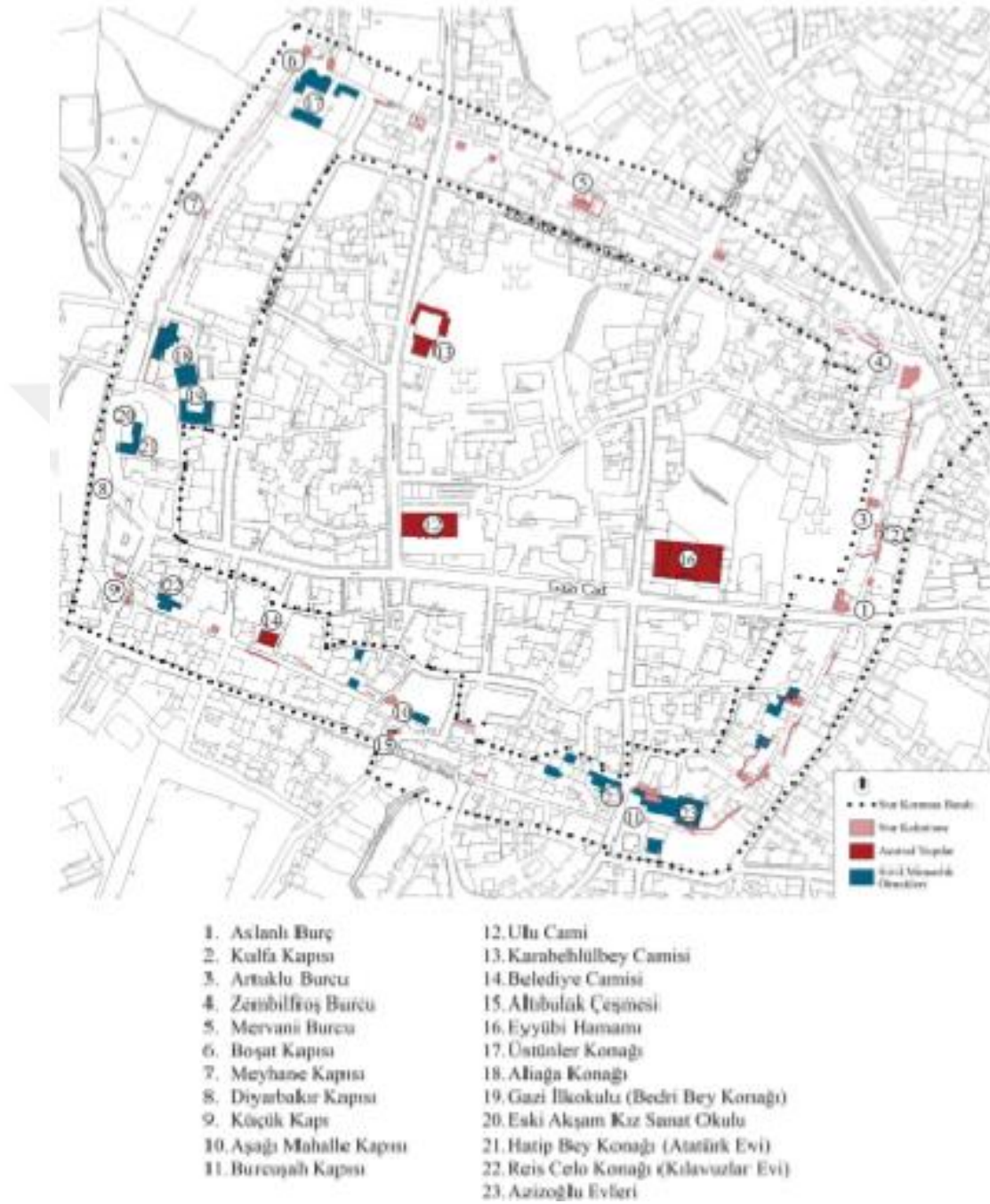
Şekil 3.6 Silvan İlçesinde sur duvarları üzerinde kalan konutlar

Silvan tarihi süreç içerisinde birçok medeniyete tanıklık etmiş ve çeşitli isimlerle anılan bir yerleşim yeridir. Tarihin her döneminde belli değerlere sahip olan alanın etrafı dolgu sistemi ile örülmüş tarihi surlarla çevrilidir. Silvan’da sur duvarları ve sur duvarları üzerinde yer alan konutların bulunduğu örnekleri görmek mümkündür. Alanı içerisinde yer alan anıtsal ve sivil mimarlık yapılarının korunması için tescilleme çalışmaları yapılmıştır. Silvan’da ilk koruma çalışmaları 1982 yılında tek yapı ölçeğinde başlamıştır.

Silvan surları için 1990 yılında koruma alanı belirlenmiş olmasına rağmen tarihi öneme sahip diğer alanlar için yerleşim ölçeğinde herhangi bir çalışma yapılamamıştır. Silvan’da günümüze ulaşan ve kentin geleneksel sivil mimarisini oluşturulan evlerin 19. Yüzyılın ikinci yarısında yapılmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Bu dönemden önce yapılan evlerin plan düzeni ve yapım tekniğinin günümüzle benzer özellikler taşıdığı seyyahların anlatılarından anlaşılmaktadır.

Günümüze kadar Silvan’da ve çevresinde 108 adet yapı tescillenmiştir. Silvan merkezindeki tarihi bölgede 23 adet anıtsal ve sivil mimarlık yapısı tescillenmiştir. Silvan ‘da tescil işlemlerinin çok geç başlaması; birçok evin yıkılmasına, niteliksiz yapıların yapılmasına, tarihi yapılara eklemeler yapılmasına yol açmıştır. Yanı sıra koruma konusunda yeterli bilince sahip olunmaması ile de tarihi yapıların korunması

güçleşmiştir. Şekil 3.7’de Silvan Kalesi sınırları ve içinde yer alan tescilli yapılar verilmektedir.

Şekil 3.7 Silvan Kalesi sınırları içinde yer alan tescilli yapılar

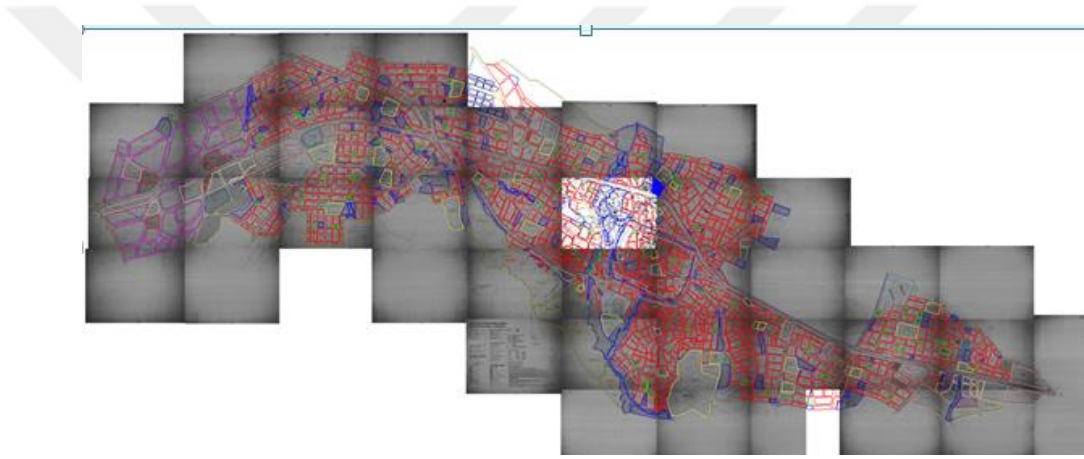
4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Silvan'da Koruma ve Planlama Çalışmaları

Silvan, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan, Diyarbakır'ın bir ilçesi olup geçmişten gelen tarihi dokusu ile önemli bir yerleşim yeridir. Silvan'ın sınırları, tarihsel gelişimi, bitki örtüsü, iklimi, ekonomik yapısı, ulaşımı ve konumuyla Diyarbakır'ın nüfusu en fazla olan ilçelerden biridir.

4.1.1 1994 yılı imar planı

Silvan Belediyesi tarafından hazırlatılan Kent Merkezi İmar Planı Ön Araştırması yapılmıştır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 1994 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)

1994 yılı İmar planı kapsamında şu kararlar alındığı görülmektedir;

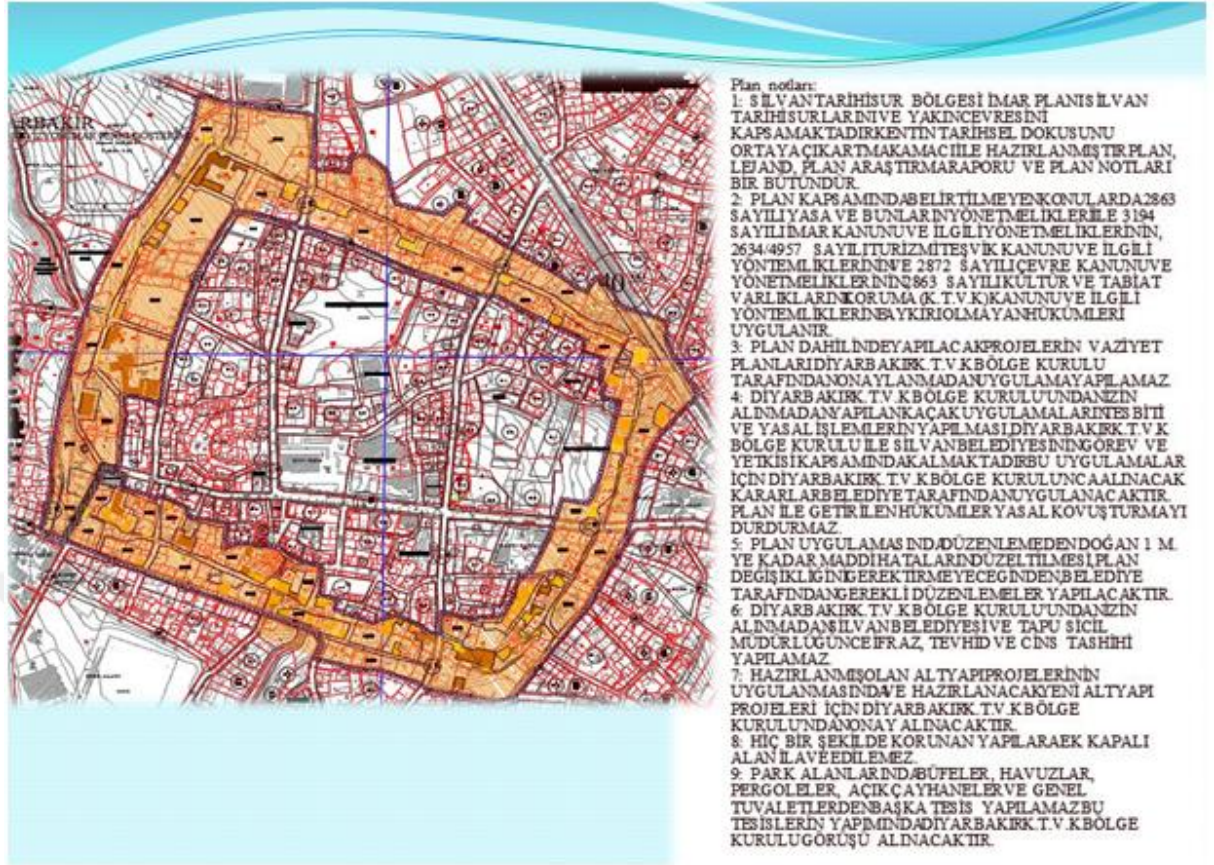
- Yapılarda çatı katı ve çekme kat yapılmaz
- Tek sıra yapı adalarında yapılar aşağı yönde işaret ile gösterilen yönden cephe alacaktır
- Yollar ve yeşil alanlar gibi ortak alanların kullanımı kamuya açık hale gelmeden yapı ruhsatı verilemez.
- Sanayi alanlarında E-0.50'dir. H: serbesttir. Minimum parsel büyüklüğü 5000 m²'dir.
- Sanayi ve küçük sanayi alanlarında çevre sorunları ile, ilgili firmanın herhangi talepleri üzerine gerekli tedbirler alınacaktır.
- Konut dışı kentsel çalışma alanlarında E-0.50 H:9.50 minimum ifraz 2000 m² içerisinde motel, lokanta bulunabilen akaryakıt satış ve bakım istasyonları,

resmi ve sosyal tesisler dumansız, kokusuz, atık ve artık bırakmayan ve çevre sağlığı yönünden bu alanlarda plan tadilatı yapmadan resmi kurum alanları için kamulaştırma yapılabilir.

- Yapılanmalarda 22.6.1992 tarihinde onaylanmış olan jeolojik raporda belirtilen hususlarda uyulacaktır. Ayrıca çok ağır ve kitle barındıracak inşaatlarda (ağır sanayi tesisleri ve 5 ve daha yüksek katlı yapılar) zeminin taşıma gücü hesaplanacak ve temel sistemleri bu değere göre seçilecektir.
- Diyarbakır kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulunun 18.7.1990 tarih ve 519 sayılı kararı uyarınca kent surlarının koruma alanı sınırı içinde kalan alanlarda koruma kurulunda izin alınmadan ruhsat verilemez ve yapı yapılamaz.
- Ayrıca tescilli yapıların parsel sınırlarına 5 m'den yakın mesafede yeni yapı yapılamaz
- Tescilli kale surları hiçbir şekilde yıkılamaz taş alınamaz.
- Bu nizamlı konut alanlarında max. blok uzunluğu 30 m'dir.
- Bu planda ve notlarında belirtilmemiş hususlarda 3194 sayılı imar kanunu ve yönetmelikleri ile ilgili diğer kanun ve yönetmelikler geçerlidir.
- Notasyon ile gösterilen toplu konut adalarında bir parselde birden fazla yapı yapılabilir. Bu durumda yapılar arası mesafe minimum 14 m'dir.

4.1.2 2005 yılı imar planı

Silvan ilçesinde 2005 yılında Silvan Belediyesi tarafından hazırlatılan ve 2011 yılında uygulanan Müze İmar Planı yapılmıştır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 2005 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)

2005 yılı imar planı notları;

1. Silvan tarihi sur bölgesi imar planı Silvan tarihi surlarını ve yakın çevresini kapsamaktadır. Kentin tarihsel dokusunu ortaya çıkarmak amacı ile hazırlanmıştır. Plan Lejand plan araştırma raporu ve plan notları bir bütündür.

2. Plan kapsamında belirtilmeyen konularda 2863 sayılı yasa ve bunların yönetmelikleri ile 2634/4957 sayılı turizm teşvik kanunu ve ilgili yönetmeliklerinin ve 2872 sayılı çevre kanunu ve yönetmeliklerinin 2863 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma (K.T.V.K) kanunu ve ilgili yönetmeliklerine aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

3. Plan dahilinde yapılacak projelerin vaziyet planları Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulu tarafından onaylanmadan uygulama yapılamaz.

4. Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulundan izin alınmadan yapılan kaçak uygulamaların tespiti ve yasal işlemlerin yapılması Diyarbakır K.T.V.K. bölge

kurulu ile Silvan Belediyesinin görev ve yetkisi kapsamında kalmaktadır. Bu uygulamalar için Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulunca alınacak kararlar belediye tarafından uygulanacaktır. Plan ile getirilen hükümler yasal kovuşturmayı durdurmaz.

5. Plan uygulamasında düzenlemeden doğan 1 m'ye kadar maddi hataların düzeltilmesi plan değişikliğini gerektirmeyeceğinden belediye tarafından gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

6. Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulundan izin alınmadan Silvan Belediyesi ve Tapu Sicil Müdürlüğüne ifraz, tevhid ve cins tashihi yapılamaz.

7. Hazırlanmış olan alt yapı projelerinin uygulanmasında ve hazırlanacak yeni altyapı projeleri için Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulundan onay alınacaktır.

8. Hiçbir şekilde korunan yapılara ek kapalı alan ilave edilemez.

9. Park alanlarında büfeler, havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesisi yapılamaz. Bu tesislerin yapımında Diyarbakır K.T.V.K. bölge kurulu görüşü alınacaktır.

4.1.3 2011 yılı imar planı

Silvan ilçesinde 2011 yılı Silvan Belediyesi tarafından hazırlatılan 2012 yılında uygulanan Tarihi Müze Merkezi Revizyon İmar planı yapılmıştır (Şekil 4.3).

SİLVAN/DİYARBAKIR TARİHİ MÜZE MERKEZİ REVİZYON İMAR PLANI GÖSTERİMİ 2011

Şekil 4.3 2011 İmar planı plan kararları şeması (Silvan Belediyesi Arşivi)

2011 yılı imar planı notları;

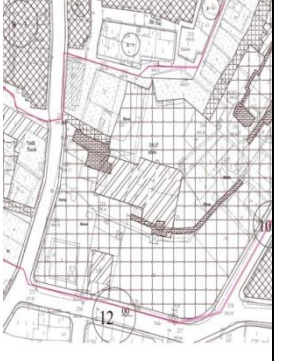
Plan kapsamı;

1/1000 Silvan Revizyon uygulama imar planı planlama bölgesi, Silvan ilçesi kentini ve ana ulaşım aksı (Diyarbakır-Bitlis yolu) üzerinde bulunan gelişme alanlarını içine alan 1101 hektarlık bölgeyi kapsamaktadır.

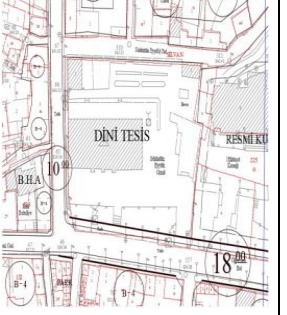
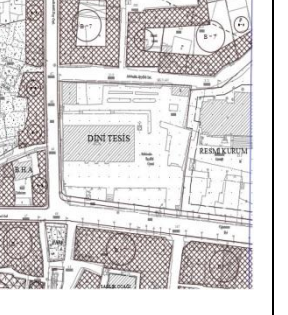
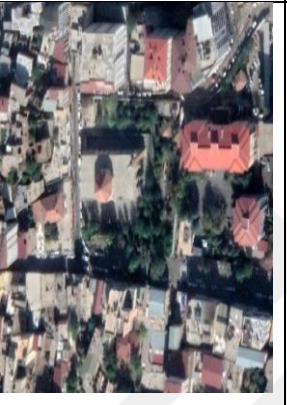
4.2 Silvan’da Yapılan İmar Planı Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Bu başlık altında 1994 yılı İmar Planı, 2005 yılı müze imar planı ve 2011 yılı tarihi müze merkezi revizyon planına ait kararlar değerlendirilmiştir. Buna göre; kale, kale içi ve dışında birer adet, tarihi Aliğa Konağının olduğu yerde bir adet, tarihi Ulu Cami’nin olduğu yerde bir adet, çarşı alanında bir adet, Kulf Kapısının olduğu yerde bir adet, Rabad Kapısının olduğu yerde bir adet olmak üzere toplam 8 ada seçilmiştir. Seçilmiş bu adalarda; tescilli veya tescilsiz anıt ve sivil mimari yapıların varlığı ve ticari aks üzerindeki konumları dikkate alınarak alandaki yerleşim, kat yüksekliği, kentsel silüet ve ulaşım ile ilgili kararlar ele alınmıştır.

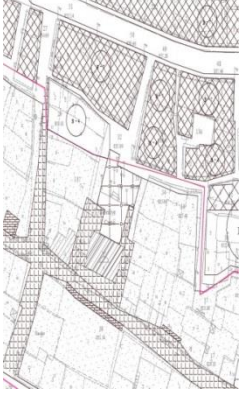
Tablo 4.1 Silvan İlçesi Mescit mahallesinde surların üstünde bulunan Azizoğlu Konağının olduğu 107 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı 107 nolu Adada bulunan yapıyla ilgili herhangi bir tescil çalışması olmadığı için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 5 katı geçmeyecek şekilde yapılar yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	2005 İmar Planı 107 nolu Adada bulunan yapıyla ilgili herhangi bir tescil çalışması olmadığı için planda gösterilmiştir. Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz	2011 İmar Planı 107 nolu Adada bulunan yapıyla ilgili herhangi bir tescil çalışması olmadığı için planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	1994 yılında yapının çevresinde plan kararlarına göre en fazla 5 kata kadar yapılara izin verilirken, 2005 Müze İmar Planında yapının çevresindeki kat yüksekliğine çoğunlukla 3 veya 4 katlı, 2011 Tarihi Müze Revizyon İmar Planında 2 katlı olarak izin verilmiştir. 2011 Müze Revizyon İmar Planında tescilli yapı planda gösterilerek koruma altına alınmıştır. Bu durum koruma açısından önemlidir.		

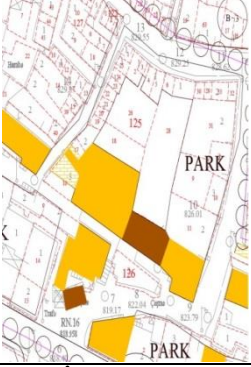
Tablo 4.2 Silvan Gaziler Caddesinde yer alan Ulu Caminin bulunduğu 225 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	123 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 5 katı geçmeyecek şekilde yapılar yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	1994 yılında yapının çevresinde plan kararlarına göre en fazla 5 kata kadar yapılara izin verilirken, 2005 Müze İmar Planında yapının çevresindeki kat yüksekliğine çoğunlukla 5 veya 6 katlı, 2011 Tarihi Müze Revizyon İmar Planında 5 katlı olarak izin verilmiştir. 2011 Müze Revizyon İmar Planında tescilli yapı planda gösterilerek koruma altına alınmıştır. Bu durum kentin, yapısının silüetinin bozulmasına neden olmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır.		

Tablo 4.3 Silvan Sinema Meydanında yer alan Belediye Caminin bulunduğu 137 nolu ada

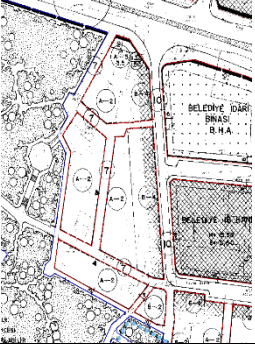
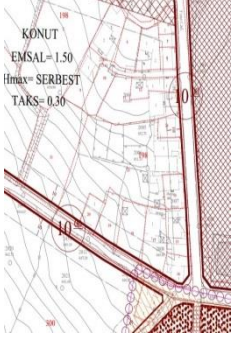
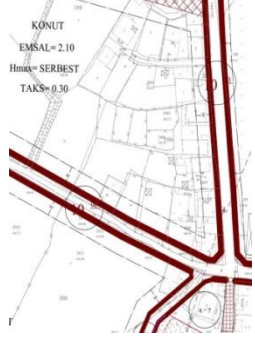
			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	137 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescillenmediği için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	Yapı çevresinde 5 katlı yapılaşmaya izin verilmesi kentin ve yapının silüetini bozmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır. Yapının bulunduğu alanın koruma bandına alınması koruma açısından önemlidir.		

Tablo 4.4 Silvan Kalesinin Güneyinde bulunan Altıbulak çeşmesinin olduğu 126 nolu ada

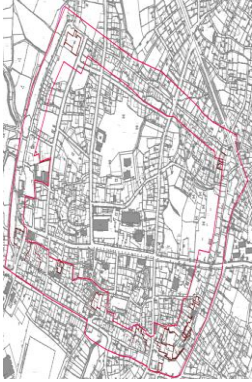
			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	126 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilenmediği için planda gösterilmemiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	126 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilenmediği için planda gösterilmemiştir. Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz.	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	Yapı çevresinde 5 katlı yapılaşmaya izin verilmesi kentin ve yapının silüetini bozmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır. Alanın ticaret alanı olması nedeniyle oluşan yoğunluğa göre araç ve yaya ulaşımına yönelik trafiği rahatlatacak, alanın niteliği gözönüne alınarak buraya özgü bir plan kararı bulunmamaktadır.		

Tablo 4.5 Silvan kalesi kuzeybatısında rabad kapısındaki burçlarda konumlanan Üstünler Konağının

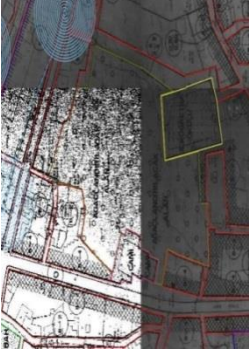
olduğu 198 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	198 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz.	198 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz.	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	Yapı çevresinde 5 katlı yapılaşmaya izin verilmesi kentin ve yapının silüetini bozmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır. Yapının bulunduğu alanın koruma bandına alınması koruma açısından önemlidir.		

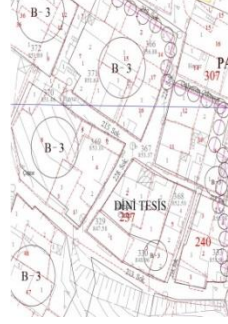
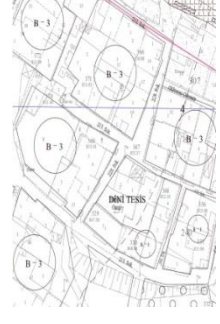
Tablo 4.6 Silvan İlçesi bulunan Silvan Kalesinin olduğu 239 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz.	Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	2011 Müze İmar Planı'nda yol genişletme çalışması önerilmiş ancak bu durum tarihi ize sahip dokuya zarar verecektir. Burada tarihi bir yapı mevcut olup herhangi bir tescillenme çalışması yapılmamış ve burayı koruyacak herhangi bir karar bulunmamaktadır.		

Tablo 4.7 Silvan Karabehlül Caminin bulunduğu 226 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	226 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz.	226 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz.	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	Yapı çevresinde 5 katlı yapılaşmaya izin verilmesi kentin ve yapının silüetini bozmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır. Yapının bulunduğu alanın koruma bandına alınması koruma açısından önemlidir.		

Tablo 4.8 Silvan Suriçi Caminin bulunduğu 237 nolu ada

			
Kadastral Durumu	1994 İmar Planı	2005 İmar Planı	2011 İmar Planı
	237 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Plan kararlarına göre yapının etrafında 2,3,4 katlı yapıların yapılmasına izin verilmiştir. Plan kararlarına göre bu yapının parsel sınırlarına 5 metre yakın mesafede yapı yapılamaz ve yeni yapılan yapılarda çatı katı ve çekme kat bulunamaz	237 Nolu Adada bulunan yapı o dönemde tescilendiği için planda gösterilmiştir. Yapı etrafında bulunan park alanlarında havuzlar, pergoleler, açık çayhaneler ve genel tuvaletlerden başka tesis yapılamaz. Diyarbakır KTVK bölge kurulundan izin alınmadan yapı etrafında başka yapı yapılamaz.	Tescilli yapı planda gösterilmiştir. Planda yol genişletme kararı değiştirilmiş, yol ile ilgili yeni kararlar verilmiştir.
Uydu Görüntüsü			
Değerlendirme	Yapı çevresinde 5 katlı yapılaşmaya izin verilmesi kentin ve yapının silüetini bozmakta ve alandaki baskıyı artırmaktadır. Yapının bulunduğu alanın koruma bandına alınması koruma açısından önemlidir.		

Daha detaylı incelenerek oluşturulan Silvan 1994 İmar Planı, Silvan 2005 Müze İmar Planı ve Silvan 2011 Tarihi Müze Merkezi Revizyon İmar planlarının değerlendirilmesi sonucunda;

Planlama kararlarında geleneksel tarihi yapının etrafına beş kata kadar yapılan binaların varlığı tarihi alanın dokusuna zarar vermekte ve bu kat yüksekliklerinin yerleşimin dokusuna ve özelliğine uygun olmadığı görülmektedir.

Korunmaya değer yapıların etrafındaki yolların genişletilmesi önerilmiştir. Bunun tarihi yapıya ve dokuya zarar verileceği düşünülmektedir.

Silvan 1994 İmar Planı'nda geleneksel dokunun bulunduğu alanlarda kat sınırı 3 ve 4 arasında değişmektedir. Silvan 2011 Tarihi Müze Merkezi Revizyon İmar Planında bu sınırı 2 ve 3 kat olarak alınmıştır. Bu düzenleme alanın korunması konusunda önemli bir adım olarak görülmektedir.

Ticaret bölgesinin bulunduğu bölgelerde mekanın işlevi ve geleneksel dokusu göz önüne alındığında bütüncül bir ulaşım planlanmasının bulunmadığı görülmektedir.

Yapılan alan çalışmasına göre, Silvan Kalesi üstünde ve etrafında tescile değer anıtsal ve sivil mimari yapılarının varlığı mevcuttur.

Tarihi alanda otopark için alanın özelliğinin de göz önüne alınarak planlama yapılması, trafik yoğunluğunun yaşanmaması ve kentin dokusunun korunması adına önemli bir karar olarak görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, Diyarbakır İli Silvan İlçesi'nin incelenmesiyle; Silvan'da bulunan ve geçmişten günümüze gelen mimari yapıların varlığı bu alanı önemli kılmaktadır. Alanın hemen hemen tamamında ve sokakların çevresinde çok katlı yapıların bulunması alanın korunmadığını göstermektedir.

Silvan'ın fiziki altyapısının geliştirilmesinde, bugüne kadar yapılan imar planlarının yetersiz olduğu görülmektedir. 1994 yılında yapılan imar planında verilen kararlar bölgede çok katlı binaların yapılmasına ve tarihi alanın zarar görmesine neden olmuştur.

Silvan'da belli dönemlerde yaşanan nüfus hareketleri ile nüfusunun artması alanın fiziki yapısını etkilemiş ve yerleşimde niteliksiz yapıların yapılmasına neden olmuştur.

Alanda yer alan tarihi yapıların tescillenerek korunmasına geç kalınmıştır. 1982 yılında bir yapı ile başlayan tescilleme çalışması geniş bir sürece yayılmıştır. Bu durum alanda bulunan tarihi yapı ve çevresinin korunmasını güçleştirmiş ve tahribatı arttırmıştır.

1994 tarihli planda kat yükseklikleri, kaldırım, yeşil alan ve yol genişlikleri ile ilgili kararlar alınmıştır.

Planda tescilli yapılar işaretlense de bu yapıların yanında veya çevresinde 5 kata kadar yapılaşmaya izin verildiği görülmektedir.

Türkiye'deki koruma yasalarındaki gecikmeler de alanın korunmasına ilişkin kararların gecikmesine yol açmıştır. Burası için koruma planlaması veya koruma kararı almak için geç kalınmış, tarihi yapı ve geleneksel dokular zarar görmüştür.

2011 yılında alan için revize imar planı yapılmış, planda gerekli görülen parsel veya ada bazında değişikliklere gidilmiştir. Bu imar kararları ile tarihi izlerin yoğun

olduğu bölgelerde 1994 İmar Plan Kararında verilen 5 katlı yapıların kat yüksekliği kararı ile azaltılması olumlu bir yaklaşım olarak görülmektedir. Ancak bu plan, alanın tamamını kapsayan korumacı yaklaşım içermemiştir.

Bu planda yol genişletme kararları verilmiş, genişletilen bu yol akslarına çok katlı yapılaşma izni verilmiştir. Bu durum alandaki yoğunluğu arttırmış, geleneksel dokuyu bozmuştur. Aynı zamanda da tarihi doku ve yapılara zarar vermiştir.

Koruma çalışmalarında kısmi uygulamalarla birlikte tarihi alanın tamamını kapsayan bütüncül çalışmalar yapılmalıdır.

Tez kapsamında daha detaylı incelenen adalar üzerinde çok katlı yapıların olduğu ve bu yapıların alanın silüetini bozduğu gözlemlenmiştir. Alanın silüetini bozmayacak, aslına daha yakın, geleneksel doku ile uyumlu planlar yapılmalıdır.

Niteliksiz ve çok katlı yapılaşmanın yoğun olduğu Kale çevresinde, yöre halkının yeterli koruma bilincine sahip olmadığı düşünülmektedir. Alanın tarihi dokusunun ve üzerinde bulunan yapıların korunmasının sağlanabilmesi için alanda yaşayanların da bilinçlendirilmesi gereklidir.

Kale Bölgesi'nde araç ve yaya yolları planlaması alanın özelliği dikkate alınarak yapılmamıştır. Bu amaçla araç ve yaya trafiğinin tarihi dokuya zarar vermeyecek şekilde planlanması ve yayalaştırma gibi gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Tarihi kentsel alanların korunarak sürdürülebilirliğini sağlamak önemlidir. Bu amaçla kentsel koruma çalışmalarının bütüncül olarak yapılması gereklidir.

KAYNAKLAR

- Akça, S. (2017). Kültürel miras yönetimi; İstanbul Tarihi Yarımada Örneği Değerlendirme ve Öneriler. *İdealkent Dergisi*, (2), 577-596.
- Alican, M. (2012). Meyyâfârikîn İsmi Üzerine Bir Soruşturma. *Tarih İncelemeli Dergisi*, 27 (1), 1-21
- Alican, M. (2012). *Bir Ortaçağ Şehri Olarak Meyyafarikin (Silvan)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Alkan, A., ve Arınç, K. (2018). Silvan Şehri'nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonları. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11).
- Altınöz, G. (2011). *Kültürel Miras ve Koruma Anlayışının Tarihsel Gelişimi*. M. Ersoy içinde, Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük, Ninova, İstanbul.
- Altuntaş, B. (2020). *Türkiye'de Kentsel Koruma Kavramının Değişim Sürecinin Lisansüstü Çalışmalar ve Yasal Düzenlemeler Üzerinden Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Arslan, G. (1990). *Koruma Planlamasında İlk Aşama: Tespit ve Tescil. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Avcı, N. (2001). *Kültürel ve Doğal Mirasımızın Korunmasında Örgütlenme ve Koruma Sorunları*. Türkiye'de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras, TAÇ Vakfının 25. Yılı Anı Kitabı, TAÇ Vakfı Yayını, İstanbul.
- Avcıoğlu, S. (2016). Tarihi Çevrelerde Kentsel Koruma ve Kentsel Yenileme Eğilimleri: Yasal ve Yönetimsel Çerçeve. *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 698-719.
- Ayrancı, İ. (2007). *Koruma Alanlarının Yönetimi ve Yönetim Planı Sürecinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baş, S. (2012). Tarihsel Bir Kentin Morfolojisi: Bergama Kent Örgütlenmesi, *Ege Coğrafya Dergisi*, 21(1).
- Çeçener, B. (1995). *Ülkemiz Taşınmaz Kültür ve Doğa Varlıklarını Koruma Olayı, İstanbul'un Kültür ve İmar Sorunları*. TMMOB Mimarlar Odası, İstanbul Büyükkent Şubesi Yayını, İstanbul.
- Darkot, B. (1961). Türkiye'nin İdari Coğrafyası Üzerine Düşünceler. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 6 (12), 35-46.
- Demirtaş, M. (2008). Silvan Kazâsı'nda Yerleşme ve Nüfus; XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı. *Erzurum A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (38), 291.

- Demirtaş, M. (2008). Silvan Kazası'nda Yerleşme ve Nüfus (XIX. yy.'ın İkinci Yarısı). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırma Enstitüsü Dergisi*, (38), Erzurum
- Dinçer, İ. ve Akın, O. (1994). *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kapsamında Koruma Planı ve İdari Yapısı*. 2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulama Kollokyumu, İstanbul, 127-131.
- Duran, O., vd., (1989). *Güneydoğu Anadolu'da Midyat ve Silvan Gruplarının Stratigrafisi, Sedimentolojisi ve Paleocoğrafyası, Paleobtolojisi, Jeoloji Tarihi, Rezervuar ve Diyajenez Özellikleri ve Olası Petrol Potansiyeli*, TPAO Rapor No:2563, Ankara
- Ekinci, O. (1997). "Sanayileşme Sürecinde Kentsel Koruma ve Aydınlanma", *Sanayi ve Sanat Sempozyumu Bildirisi*, Ankara.
- Gök, H. (2017). *Koruma Alanlarındaki İmar Uygulamaları*. 1. Baskı, Oniki Levha Yayınevi, İstanbul.
- Güler, M., ve Ekinci, Y. (2010). Tarihi Çevre Korumanın Yönetsel Boyutu ve Alan Yönetimi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 1(24).
- Kaya, A. (2018). *Tarihsel Süreç İçerisinde Silvan (Meyyafarikin) Şehrinin Gelişimi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kuban, D. (2010). *Türkiye'de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Parlak, Y. (1997). *Çeşitli Yönleri İle Silvan*. San Matbaası, Ankara.
- Polat, S., vd., (2018). Kültürel Miras Alanları İçin Kullanıcı Odaklı Bir Kentsel Tasarım Rehberi Modeli: Bursa Hanlar Bölgesi Örneği, *Megaron Dergisi*, 13 (4), 584-596.
- Savcı, S. (1954). *Silvan Tarihi*. Diyarbakır Matbaası, Diyarbakır.
- Szmelter, I. (2013). New values of culturelheritageandtheneedfor a newparadigmregardingitscare.
- Şimşek, M. (2008). "Doğu-Batı Süryani Kilise Tarihinde Silvan/Maipherkat ve Mar Marutha", *Uluslararası Silvan Sempozyumu, Yayınlanmamış Bildiri*, (25-26).
- Tuncer, M. (1994). *Tarihi Çevre Koruma Planlamasında Merkezi Yönetimin Rolü*. 2. Kentsel Koruma Yenileme Uygulamalar Kolokyumu, İstanbul
- Tunçer, M. (2017). *Dünden Bugüne Kültürel Miras ve Koruma Kitabı*. Gazi Kitabevi, Ankara
- Ulusoy Binan, D. (2017). Tarihi ve Mimari Kültürel Miras Alanlarının Sürdürülebilir Korunması, *Şehir ve Toplum*, (9), 23-32.
- URL 1: tr.wikipedia.org/wiki/Silvan (Erişim tarihi: 03.06.2022)

URL-2, <http://www.silvan.gov.tr/cografi-bilgiler#:~:text=Silvan%C2%B4da%20karasal%20iklim,11%20Ocak%201933%20g%C3%BCn%C3%BC%20olmu%C5%9Ftur>. (Erişim tarihi: 03.06.2022)

URL-3: <http://www.silvan.bel.tr> (Erişim tarihi: 03.06.2022)

URL-4: <https://tr.pinterest.com/pin/723179652654785002> (Erişim tarihi: 03.06.2022)

Ünsal, D. (2012). *Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*. Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 1543, Eskişehir.

Ek I Kültür Bakanlığı Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı

T. C. KÜLTÜR BAKANLIĞI DIYARBAKIR KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU

K A R A R

Toplantı Tarih ve No : 18.7.1990-69
Karar Tarihi ve No : 18.7.1990-519

Toplantı Yeri :
TAN

Diyarbakır ili, Silvan ilçesi, tarihi surlarına ilişkin, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğünün 18.4.1990-01307 ve 9.5.1990 gün ve 01508 sayılı yazıları, Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Büro Müdürlüğü elemanlarının nezaretinde yaptığı incelemeler sonucu hazırlanmış olduğu dokümanlar (17.7.1990 gün ve 555 sayılı rapor, fotoğraf albümü ve 1/1000 ölçekli halihazır Harita), okundu, incelendi ve yapılan görüşmeler sonunda;

Diyarbakır ili, Silvan ilçesindeki tesoilleri 13.11.1982 tarihinde Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca yapılan kent surlarının koruma alanı ekli kroki- de gösterildiği gibi belirlenmiş olup, bu alandaki her türlü yapılaşma için Kurulundan izin alınması gerektiğine karar verildi.

B A S K A N

Üye
Doç. Dr. Ömer Faruk AKI
(Bulunmadı)

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

T. C.
KÜLTÜR, G Z  L K  VE TURİZM BAKANLIğI
GAYRİMENKUL, ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŐKANLIđI

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 346, 11.11.1982
Karar No. ve Tarihi : A-3860, 13.11.1982

Toplantı yeri :
ANKARA

Diyarbakır, Silvan'da bulunan eski eserlerin tescili istemini içeren K.T.B.Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 8.9.1982 gün ve 5917 sa-
yıllı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan müzakeresi sonunda:

Diyarbakır, Silvan'da bulunan ekte eski eser listesinde adı, haritada
 erleri saptanan yapıların 1710 ve 5805 sayılı yasalar uyarınca korunması
gerekli eski eserler olarak tescil edilmelerine ve bu yapılardan Arslanlı
 urca bitişik yapıların yıkılarak,  evre düzenlemesinin yapılmasına karar
verildi.

 Aslı Gibidir.

Prof. ORHAN ALSAÇ
Prof. Orhan ALSAÇ-y.
Birsen Alikach  lu Prof. Dr. DOĞAN KUBAN
Müdür V-

B A ő K A N

BAőKANVEKİLİ

Uye Akozan (Feridun)	Uye Aktepe (Münir)	Uye Alsaç (Orhan)	Uye Bayburtluoğlu (Cevdet)	Uye Biler (Remin)
Bulunmadı	Bulunmadı			
Uye Erder (Cevat)	Uye Kuban (Doğan)	Uye Kuran (Aptullah)	Uye Ögel (Semra)	Uye Serdaroğlu (Onit)
	Bulunmadı	Bulunmadı	Bulunmadı	
Uye Soren (Metin)	Uye Tandoğan (Rifat)	Uye Tayla (Hüsrev)	Uye Kırzioğlu (Fahrettin)	
Bulunmadı				
Uye Kültür ve Turizm M�steğarı	Uye Vakıflar Genel Müdürü	Uye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü	Uye Turizm Genel Müdürü	Uye Planlama ve İmar Genel Müdürü

1

**T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI
DİYARBAKIR KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR**

Toplantı Tarihi ve No. : 25.01.2012-11
Karar Tarihi ve No. : 25.01.2012- 264

**Toplantı Yeri
DİYARBAKIR**

Diyarbakır İli, Silvan İlçesi, tescilli Silvan Kent Surları Koruma Alanı için hazırlanan plan analiz çalışmaları,1/5000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon Nazım İmar Planı, 1/1000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon İmar Planı, Plan raporu ve Plan notlarına ilişkin; Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 25.03.2011 gün ve 3862 sayılı kararı, Silvan Belediye Başkanlığı İmar ve şehircilik Müdürlüğü'nün 03.11.2011 gün ve M.21.6.SİL.0.13.321.15.02/270 sayılı ile 16.01.2012 gün ve M.21.6.SİL.0.13.321.15.02/12 sayılı yazıları okundu. Ekleri ve konu ile ilgili bilgi ve belgeler incelendi.

Yapılan görüşmeler sonunda;

Diyarbakır İli, Silvan İlçesi, tescilli Silvan Kent Surları Koruma Alanı için hazırlanan plan analiz çalışmaları,1/5000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon Nazım İmar Planı, 1/1000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon İmar Planı, Plan raporu ve Plan notlarına ilişkin: 1/5000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon Nazım İmar Planı ve 1/1000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon İmar Planı'nın uygulanmasının uygun olduğuna,

-1/5.000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon Nazım İmar Planı'na ait Planı Plan Açıklama Raporu ve Uygulama Hükümleri'nin uygun olduğuna,

-1/1000  l ekli Tarihi Kent Merkezi Revizyon İmar Planı Plan Açıklama Raporu ve Uygulama Hükümleri'nin uygun olduğuna karar verildi.

ASLI GIBİDİR

Mehriban KARAASLAN
Bölge Kurulu Müdürü

BAşKAN
Prof. Dr. Abd selam ULUÇAM
(İmza)

BAşKAN YARDIMCISI
Yrd. Doç. Dr. Hanifi B BER
(İmza)

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. İsmail Ağa GÖNÜL
(İmza)

ÜYE
Muhammed ADAK
(İmza)

ÜYE
Teoman Mehmet ARSLAN
(İmza)

ÜYE
Kerem AKGÜNDÜZ
(İmza)

ÜYE
A.Nüvit BAYAR
(İmza)

ÜYE
Nihat  EN
Silvan Belediye Tem.
(İmza)

YÜKSEK KURULU BAŐKANLIđI

K A R A R

Toplantı No ve Tarihi : 346, 11.11.1982
Karar No ve Tarihi : A-3860, 13.11.1982

Toplantı yeri : ANKARA

**DIYARBAKIR İLİ, SİLVAN İLÇE MERKEZİNDE BULUNAN 1710_5805 SAYILI YASALAR UYA-
RINCA KORUNMASI GEREKLİ ESKİ ESERLERİN LİSTESİ:**

Sı. No	Adı	Adresi
1-	Y�nn� Ost�n Evi	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Camii Mah. Ata- türk Cad. Sur Ost� No:56,
2-	Sadık Ost�n Evi	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Camii Mah. Ata- türk Cad. Sur Ost� No:48,
3-	Gazi İlkokulu	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Camii Mah.
4-	Arsızanlı Burg�	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Gazi Cad.
5-	Konut (Sur duvarı �se- ri)	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Maso�t Mah. Eski S�tlis Cad. No:97_99_101,
6-	Konut (Sur duvarı �se- ri)	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Maso�t Mah. İnönü Sok. No:136,
7-	Kent Surları	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi,
8-	Minare yada Kule	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi, Yatılı Bölge Okulu sınırları içerisinde.
9-	Silvan Ulu Camii (Neyyafarihin Ulu Camii) Selahattin Eyyubi Camii.	Diyarbakır, Silvan İlçe Merkezi,

Aslı Gibidir.

Prof. ORHAN ALSAÇ Prof. Dr. DOĞAN KUBAN
B rsen Alikadi lı
Müdür V.

B A   K A N

BAŐKANVEKİLİ

Uye Akozan (Feridun) Bulunmadı	Uye Aktepe (M�n�r) Bulunmadı	Uye Alsaç (Orhan)	Uye Bayburtluoğlu (Cevdet)	Uye Biler (Remin)
Uye Erder (Cevat)	Uye Kuban (Doğan) Bulunmadı	Uye Kuran (Aptullah) Bulunmadı	Uye Ögel (Semra) Bulunmadı	Uye Serdaroğlu (�mit)
Uye Sozen (Metin) Bulunmadı	Uye Tandoğan (Rifat)	Uye Tayla (Hüsrev)	Uye Kızıoğlu (Zahrettin)	
Uye Kültür ve Turizm Genel Müdürü	Uye Vakıflar Genel Müdürü	Uye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü	Uye Turizm Genel Müdürü	Uye Planlama ve İmar Genel Müdürü

3.2.1983: D7/A3

Ek 5 Tescil Listesi tablosu

SIRA	İL	İLÇE	ADI	ADRES	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	TÜR	Koruma Al	DERECE	KURUL ADI	TARİH
1	Diyarbakır	Silvan	Kemuk Köprüsü	Kumgöl Mah.(Ömer Kan)				Kültürel Yapılar	Köprü			DİYARBAKIR KTVKKBK	10.02.1990/388
2	Diyarbakır	Silvan	Gırharap Höyüğü	Göndük Mah.				Arkeolojik Sit	Höyük		III.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK	10.02.1990/388
3	Diyarbakır	Silvan	HassuniMağ arları	Silvan Merkez		101	1	Arkeolojik Sit	Mağara, Arkeolojik ve Doğal Sit		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	8.12.1990 / 640 (1.der.ark.ve doğal sit) 17.9.2014 2461 (koor.sit sınırı)
4	Diyarbakır	Silvan	Silvan Atatürk Evi	Kale Mah. Gazi İlkokulu Cad.		207	13	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	20.06.1992/1063 (12.10.2011/17)(K.G.II)
5	Diyarbakır	Silvan	Başdeğirmen (Kepo) Höyüğü	Başdeğirmen (Kepo) Köyü			201-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-259-261-253-254-252-251-250-248-247-246	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	20.10.2001/2710 (17.09.2014/2458) (koor.set sınırı)
6	Diyarbakır	Silvan	Boyunlu Höyük	Boyunlu Köyü Navdeşt Mevkii				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	29.05.2002/2856 20.02.2013/1157 (17.09.2014/2460) (koor.set sınırı)
7	Diyarbakır	Silvan	I.Ardışir Kabartması	Boyunlu Köyü Boşat Kalesi etekleri				Kalıntılar	Kabartma			DİYARBAKIR KTVKKBK	18.12.2003/3310

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

8	Diyarbakır	Silvan	Boyatlı (Gırkınyat) Höyüğü	Yukarı Veysi Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK	18.12.2003/3309
9	Diyarbakır	Silvan	Karacalar Höyüğü	Karacalar Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK	18.12.2003/3308
10	Diyarbakır	Silvan	Boşat(Boyunlu) Kalesi	Boyunlu Köyü				Arkeolojik Sit	Kale		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	18.12.2003/3307 (14.12.2011/200/)
11	Diyarbakır	Silvan	Malabadi Köprüsü	Çatakköprü Bucağı				Kültürel Yapılar	Köprü	Var		DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	16.06.2004/3447 (24.11.2011/102) (24.03.2021/8190)
12	Diyarbakır	Silvan	Gırblok Höyüğü	Gördük Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		II.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKKBK	20.03.2013/1227
13	Diyarbakır	Silvan	Bölükçayır Höyüğü	Çığıl Köyü			235	Arkeolojik Sit	Höyük		II.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKKBK	18.06.2014/2278
14	Diyarbakır	Silvan	Konut(Üstünler Evi)	Kale Mah.Fırat Cad.No:2-4		210	28	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKKBK DİYARBAKIR KVKKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)(K.G.II)
15	Diyarbakır	Silvan	Gazi İlkokulu	Kale Mah.No.4		209	19	İdari Yapılar	Okul			GEAYK DİYARBAKIR KVKKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)(K.G.I)
16	Diyarbakır	Silvan	Arsanlı Burç	Mescit Mah.Gazi Cad.		236	14	Askeri Yapılar	Burç			GEAYK DİYARBAKIR KVKKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)(K.G.I)
17	Diyarbakır	Silvan	Azizogulları Evi	Mescit Mah.Azizogulları Cad.303 Sok.No:1,3,5,7,93		107	3-4-19-20-25	Sivil Mimari	Konut			GEAYK DİYARBAKIR KVKKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17) 17.12.2015/3778 (K.G.1)

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

18	Diyarbakır	Silvan	Kent surları	İlçe Merkezi				Askeri Yapılar	Sur			GEAYK DİYARBAKIR KVKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)
19	Diyarbakır	Silvan	Eyyubiler Minaresi (kot Minare)	Mescit Mah.		345	34	Dini Yapılar	Minare	Var	I.Grup	GEAYK DİYARBAKIR KVKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)- 25.10.2021/8740
20	Diyarbakır	Silvan	Ulu Camii (Selahattin Eyyubi)	Mescit Mah.Gazi Cad.		225	17	Dini Yapılar	Cami			GEAYK DİYARBAKIR KVKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)(K.G.1)
21	Diyarbakır	Silvan	Konut(Azizo ğlu Konağı)	Selahattin Mah.Azizoğlu Cad.No:132(Mescit Mah.İnönü Sok..No:136)		120	17	Sivil Mimari	Konut			GEAYK DİYARBAKIR KVKBK	13.11.1982/A-3860 (12.10.2011/17)
22	Diyarbakır	Silvan	Beypınar Höyüğü	Beypınar Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük			DİYARBAKIR KTVKBK	04.05.2005/260
23	Diyarbakır	Silvan	Aliğa Konağı	Selahattin Mah.Gazi İlköğretim Cad.No:16- 18		209	17	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKBK DİYARBAKIR KVKBK	22.09.2006/838 (12.10.2011/17)(K.G.II)
24	Diyarbakır	Silvan	Konut(Günd oğdu)	Selahattin Mah.İsmail Beşikçi Cad.No:23- 23/A		474	28	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKBK DİYARBAKIR KVKBK	22.09.2006/839 (12.10.2011/17)(K.G.II)
25	Diyarbakır	Silvan	AltıbulakÇeş mesi Kaniya Dergah	Demirciler Sok.		128	12	Dini Yapılar	Dergah	Var	I.Grup	DİYARBAKIR KTVKBK DİYARBAKIR KVKBK	22.09.2006/837 (12.10.2011/17)(23.08.2021/8 565)

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

26	Diyarbakır	Silvan	Konut(Klavuzlar Evi)	Selahattin Mah.Sur Üstü Sok.No:15		138	Nis.42	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKBB DİYARBAKIR KVKBBK	09.11.2006/872 (12.10.2011/17)- 29.05.2019/6820
27	Diyarbakır	Silvan	Kara Behlül Camii	Mescit Mah. Karabehlül Bey Cad.		226	17	Dini Yapılar	Cami			DİYARBAKIR KTVKBB DİYARBAKIR KVKBBK	09.11.2006/872 (12.10.2011/17)(K.G.I)
28	Diyarbakır	Silvan	Cami (Kara Behlül) Hazinesi	Mescit Mah. Karabehlül Bey Cad.		226	68	Dini Yapılar	Hazire			DİYARBAKIR KTVKBB	09.11.2006/873
29	Diyarbakır	Silvan	GreKasime Höyüğü	Kasımlı Höyüğü			213-214-215-216-217-302-304-305	Arkeolojik Sit	Arkeolojik Yerleşme		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KTVKBB DİYARBAKIR KVKBBK	07.06.2007/1114 (24.04.2013/1312) 23.10.2019/7188
30	Diyarbakır	Silvan	Konut	Selahattin Mah.502 Sok.No:3		120	14	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKBB DİYARBAKIR KVKBBK	24.09.2008/1760 (12.10.2011/17)(K.G.II)
31	Diyarbakır	Silvan	Konut	Kale Mah.		207	16	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KTVKBB DİYARBAKIR KVKBBK	15.04.2010/3053 (12.10.2011/17)(K.G.II)
32	Diyarbakır	Silvan	Değirmen (Aşereys)	Onbaşılar Köyü			281	Kültürel Yapılar	Değirmen			DİYARBAKIR KTVKBB	17.09.2010/3381
33	Diyarbakır	Silvan	Camii	Onbaşılar Köyü				Dini Yapılar	Cami			DİYARBAKIR KTVKBB	17.09.2010/3380
34	Diyarbakır	Silvan	Taş Köprü	Onbaşılar Köyü				Kültürel Yapılar	Köprü			DİYARBAKIR KTVKBB	17.09.2010/3379
35	Diyarbakır	Silvan	Kilise (Silvan Şehir Sineması)	Selahattin Mah. Sinema Meydanı Gazi Cad.		137	6	Dini Yapılar	Kilise			GEAYK DİYARBAKIR KVKBBK	22.07.1983/A4475 (12.10.2011/17)

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

36	Diyarbakır	Silvan	Konut Hasan Solmaz Evi	Mescit Mah. 505 Sok. No:39	314	20	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
37	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 505 Sok. No:5	120	15	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
38	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. Azizoğulları Sok.No:22	115	13	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17 (22.05.2013/1409)
39	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. Altıbulak Sok.No:49	125	13	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
40	Diyarbakır	Silvan	Konut	Selahattin Mah.Eski Bitlis Cad. No:21/2A	474	29	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
41	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 505 Sok. No:18	115	8	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
42	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 308 Sok. No:7	104	17	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
43	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 306 Sok. No:10-12	117	9-10	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17- 17.07.2013/1572
44	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. Cihan Cad. No:10	117	1	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
45	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. Cihan Cad. No:22	104	3--4	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 113 Sok. No:3	224	19	Sivil Mimari	Konut			KVKYK Kararı ile Tescilden düşürülmüştür.	12.10.2011/17 24.07.2014/325

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

46	Diyarbakır	Silvan	Konut	Mescit Mah. 113 Sok. No:5		224	17	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
47	Diyarbakır	Silvan	Konut	Selahattin Mah.507 Sok. No:14		314	5	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/17(K.G.I)
48	Diyarbakır	Silvan	Antik Taş Ocağı ve İşlik Yeri	Çardak Köyü				Arkeolojik Sit	Arkeolojik sit		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	12.10.2011/19
49	Diyarbakır	Silvan	Kote Vira Höyüğü	Bağdere Köyü			37'den 43 kadar, 48'den 62 kadar, 64- 64-74-649	Arkeolojik Sit	Höyük		II.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/180
50	Diyarbakır	Silvan	Navdeşt(Han ek-Tepe Birike)sarnıç ları	Boyunlu Köyü				Arkeolojik Sit	Arkeolojik Yerleşme		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	07.06.2007/1113 (20.11.2013/1818)
51	Diyarbakır	Silvan	Şeyh Zeyneddin Türbesi	Boyunlu(Bo şat) Köyü				Dini Yapılar	Türbe			DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1230
52	Diyarbakır	Silvan	GreKıyasbeğ a Höyüğü	Kilisi Köyü, Akyol Mezrası			37-36	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/187
53	Diyarbakır	Silvan	GreOmera Höyüğü	Çakıltaş Köyü, ÇobantepeM ezr.			50-51	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/185
54	Diyarbakır	Silvan	Düzova Höyüğü	Sulak Köyü, DüzovaMezr ası			268-269- 270-271- 294-295- 296	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/186
55	Diyarbakır	Silvan	Eşme Köyü Höyüğü(Me zarlık Tepesi)	Eşme Köyü			456-198	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/184

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

56	Diyarbakır	Silvan	Harmancık Höyüğü	Çakıtaş Köyü, Harmancık Mezr.			155	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/183
57	Diyarbakır	Silvan	GreKinyas Höyüğü	Yukarı Veysi Köyü, Bayatlı Mezrası			31	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/181
58	Diyarbakır	Silvan	GreHamediy e Höyüğü	Susuz(Etşa) Köyü,			85-86-87-89-221-220-219	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/182
59	Diyarbakır	Silvan	Gökçetevek Höyüğü	Gökçetevek Köyü,			110-111-112-113-114-115-116-121-134135-136-137-138-139-140-141-143-144-145-146-186	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/179
60	Diyarbakır	Silvan	Sütunlu KayaMezarları Basamaklı Yapı	Boyunlu(Boşat) Köyü				Arkeolojik Sit			I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1232
61	Diyarbakır	Silvan	ŞikeftaNohuska Kaya Mezarları	Dağcılar Köyü		116-201	201	Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/196
62	Diyarbakır	Silvan	Boyunlu Kaya Mezarları I	Boyunlu(Boşat) Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1233

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

63	Diyarbakır	Silvan	GreMomike Höyüğü	Bağdere Köyü			236-237-239-240-241-245	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/189
64	Diyarbakır	Silvan	Halde Kalesi	Görentepe Köyü		102	1	Arkeolojik Sit	Kale		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/198-25.10.2021/8742
65	Diyarbakır	Silvan	Heftder Kaya Yerleşimi	Kayadere(Ferhend) Köyü				Arkeolojik Sit	Arkeolojik Yerleşme		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/197
66	Diyarbakır	Silvan	KoteZera(Miraliyan) Höyüğü	Alibey Köyü			245-261-263-264	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/193
67	Diyarbakır	Silvan	Zive Türk Yerleşimi	Yeniköy Köyü				Arkeolojik Sit	Arkeolojik Yerleşme		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/191
68	Diyarbakır	Silvan	Bereketli Höyüğü	Eşme Köyü, Bereketli Mezrası			457-458-462	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/190
69	Diyarbakır	Silvan	GreÇelebiya Höyüğü	Şanlı Köyü			492	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/192
70	Diyarbakır	Silvan	Başkale Kalesi	Altınkum Köyü				Arkeolojik Sit	Kale		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/199
71	Diyarbakır	Silvan	GreKazuğa Höyüğü	Kumluk Köyü			11-125-128	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/194
72	Diyarbakır	Silvan	GreLiçika Höyüğü	Akçayır Köyü			312	Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	14.12.2011/195

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

73	Diyarbakır	Silvan	Şeyh Halil Türbesi	Gazi Cad.		236	16	Dini Yapılar	Türbe			DİYARBAKIR KVKBK	25.01.2012/263(K.G.I)
74	Diyarbakır	Silvan	Hamam Kalıntısı	Cami mah.		236	24	Kalıntılar	Hamam Kalıntı			DİYARBAKIR KVKBK	19.06.2012/578(K.G.I)
75	Diyarbakır	Silvan	Kepooğlu Kervansaray 1	Başdeğirmen Köyü				Kültürel Yapılar	Kervansaray			DİYARBAKIR KVKBK	23.05.2012/514(K.G.I)
76	Diyarbakır	Silvan	İncesu(Tılnı n) Höyüğü	İncesu Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	23.05.2012/515
77	Diyarbakır	Silvan	KaniyaJorin(Yukarı Çeşme)	Bahçe Köyü				Kültürel Yapılar	Çeşme			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1159(K.G.1)
78	Diyarbakır	Silvan	Şeyh Çamık Türbesi	Sulubağ Köyü, Zorova Mezrası				Dini Yapılar	Türbe			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1161 (K.G.1)
79	Diyarbakır	Silvan	Daracık Sarnıçları	Daracık Köyü				Arkeolojik Sit	Sarnıç		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1140
80	Diyarbakır	Silvan	Ergeçidi Kaya Mezarları	Ergeçidi Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1142
81	Diyarbakır	Silvan	Bahçe Kaya Mezarları	Bahçe Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1141
82	Diyarbakır	Silvan	Eskiköy Kaya Mezarı ve İşlik	Eskiköy Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1143

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

83	Diyarbakır	Silvan	Çiğdemli Kaya Mezarları	Çiğdemli Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1138
84	Diyarbakır	Silvan	Greşago Höyüğü	Eşme (Salıka) Köyü Kürktepe Mezrası				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1137
85	Diyarbakır	Silvan	Daracık Kaya Mezarları	Daracık Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1139
86	Diyarbakır	Silvan	Eşkemerger Höyüğü	Kuruçay Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1148
87	Diyarbakır	Silvan	Kırık Merdivenli Sarnıç	Demirkuyu Köyü, Darıseven Mevki				Kültürel Yapılar	Sarnıç			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1149
88	Diyarbakır	Silvan	ŞikeftaŞare Kaya Yerleşimi	Tarımova Köyü				Kalıntılar	Kaya Yerleşimi			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1150
89	Diyarbakır	Silvan	ŞikeftaRomi Kaya Mezarı	Demirkuyu Köyü, Darıseven Mevki				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1151
90	Diyarbakır	Silvan	ŞikeftaNavar ez Kaya Mezarı	Tarımova Köyü				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1152
91	Diyarbakır	Silvan	Sıltine Kaya Mezarı	Kazandağı Köyü Tarımova Mezrası				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1153
92	Diyarbakır	Silvan	Gündüz Kaya Mezarı	Gündüz Köyü				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1154

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

93	Diyarbakır	Silvan	Çiğdemli Kaya Mezar II	Çiğdemli Köyü				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1155
94	Diyarbakır	Silvan	Çiğdemli Kaya Mezar I	Çiğdemli Köyü				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.02.2013/1156
95	Diyarbakır	Silvan	Şikefta Koza Kaya Mezarı	Üçbasamak Köyü				Kalıntılar	Kaya Mezarı			DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1229
96	Diyarbakır	Silvan	Boyunlu Kaya Mezarları II	Boyunlu(Boşat) Köyü				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1234
97	Diyarbakır	Silvan	Hıtrapgurya n Höyüğü	Dinlendi Köyü				Arkeolojik Sit	Höyük		II.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1225
98	Diyarbakır	Silvan	Antik Taş Ocağı	Çardaklı Köyü				Kalıntılar	Taş Ocağı			DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1223
99	Diyarbakır	Silvan	ŞikeftaHırm o Kaya Mezarları	Demirkuyu Köyü Darıseven Mezrası				Arkeolojik Sit	Kaya Mezarı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	20.03.2013/1224
100	Diyarbakır	Silvan	Yeni Malabadi Köprüsü	Eski Devlet Yolu Güzergahı				Kültürel Yapılar	Köprü			DİYARBAKIR KVKBK	22.09.2016/4186(K.G.1)
101	Diyarbakır	Silvan	Çeşme	Otluk Mah				Kültürel Yapılar	Çeşme			DİYARBAKIR KVKBK	19.10.2016/4283 (K.G.1)
102	Diyarbakır	Silvan	Mezarlık Alanı (Beş Adet mezar Taşı)	Susuz Mah.				Mezarlıklar	Mezarlık			DİYARBAKIR KVKBK	19.10.2016/4282

Ek 5'in devamı Tescil Listesi tablosu

103	Diyarbakır	Silvan	Konut	Tekel Mah.		146	5	Sivil Mimari	Konut			DİYARBAKIR KVKBK	03.04.2017/4646
104	Diyarbakır	Silvan	Tokluca Değirmeni	Tokluca Mah.				Kültürel Yapılar	Değirmen		I.Grup	DİYARBAKIR KVKBK	29.06.2021/8449
105	Diyarbakır	Silvan	Perpıra Köprüsü	Çığıl Mah.		112 159	7 1	Kültürel Yapılar	Köprü	Var	I.Grup	DİYARBAKIR KVKBK	23.09.2021/8693
106	Diyarbakır	Silvan	Türbe ve Mezar Kalıntısı	Cami mah. Silvan Belediye(Kan ıyaNavin) Parkı İçinde		12	27	Dini Yapılar	Türbe+ Mezar Kal.	Var	I.Grup	DİYARBAKIR KVKBK	21.09.2021/8664
107	Diyarbakır	Silvan	Dağda Antik Taş Ocağı	Camii Mah.		4	1-2-18	Arkeolojik Sit	Taş Ocağı		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	29.03.2022/9211
108	Diyarbakır	Silvan	Tarımova Eski Yerleşim Yeri ve Kaya Mezarları	Kazandağı Köyü Abdibey Mağarası Mevkii		147	Karar ekine Bak	Arkeolojik Sit	Yerleşim Yeri		I.Der.Ark.Sit	DİYARBAKIR KVKBK	26.04.2022/9309

ÖZGEÇMİŞ

<u>Kişisel Bilgiler</u>		
Soyad, Ad	ÖMER KAYA	
Web sayfası (Research Gate, Academia, vs.)		
<u>Eğitim Bilgileri</u>		
Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Şehircilik A.B.D. Tezli	2022
Lisans	Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	2016
Lise	Yeni Diyarbakır Anadolu Lisesi	2011
<u>İş Deneyimi</u> T.C. Kayapınar Belediyesi		
<u>Yabancı Dil</u>		
İngilizce		
<u>Yayınlar</u>		
<u>Özel İlgiler</u>		

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BENZERLİK BİLDİRİMİ FORMU

Öğrencinin Adı, Soyadı	Ömer KAYA		
Öğrenci No	17808202		
Ana Bilim Dalı	Mimarlık		
Program Türü	Proje ☐	Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)	Prof.Dr. Devrim Türkan Kejanlı		
(Varsa) II. Tez Danışmanı (Ünvanı, Adı, Soyadı)			
Tez Başlığı	Silvan'da Tarihi Kent Dokusunun Koruma Sorunlarının Değerlendirilmesi		
RAPOR BİLGİLERİ			
Raporlama Aşaması	Tez Savunma Sınavı Sonrası		
Sayfa Sayısı	90		
Raporlama Tarihi	20.06.2022		
Benzerlik Oranı (%)	%21		

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmamın toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 20/06/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından orijinallik raporu isimli intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 21 olarak tespit edilmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

- ☐Başlangıç Bölümleri (Kabul ve Onay sayfası, Teşekkür sayfası, Özet/Abstract) hariç
☒Kaynaklar hariç
☐Alıntılar hariç/dâhil
☐Diğer (Açıklayınız)

Tezimin benzerlik oranı, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İntihal Raporu Uygulama Esaslarında belirtilen üst sınır benzerlik oranını aşmamaktadır. Benzerlik oranım üst sınır benzerlik oranının altında olsa dahi aksinin tespit edilmesi durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabul ettiğimi ve hukuki sonuçlarına razı olduğumu bildirir, gereğini arz ederim.

Öğrencinin Adı, Soyadı: Ömer KAYA

Tarih:20.06.2022

İmza:

Danışman: Prof.Dr.Devrim Türkan KEJANLI

İmza:

Tarih:20.06.2022

Ana Bilim Dalı Başkanı: Doç. Dr. Hava ÖZYILMAZ

İmza:

Tarih:20.06.2022